

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

**IEDZĪVOTĀJU SASTĀVA DAUDZVEIDĪBA UN DZĪVOJAMĀ APBŪVE
BOLDERĀJAS UN DAUGAVGRĪVAS APKAIMĒS**

BAKALAURA DARBS

Autors: Marija Barčuka

Stud. apl. mb20123

Darba vadītājs: Māris Bērziņš

Dr. geogr., asoc. profesors

RĪGA 2023

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbā “Iedzīvotāju sastāva daudzveidība un dzīvojamā apbūve Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs” analizētas iedzīvotāju skaita un sastāva pārmaiņas, kā arī dzīvojamā apbūve Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs. Pētījumam izvēlētās apkaimes atrodas salīdzinoši tālu no Rīgas centra un citiem lielākajiem pilsētas dzīvojamās apbūves rajoniem. Tas ietekmējis dzīvojamās apbūves attīstības vēsturi un iedzīvotāju sastāvu apkaimēs. Bolderāja un Daugavgrīva ir Rīgas pilsētas apkaimes, kas atrodas Rīgas jūras līča piekrastē, bet abas apkaimes atdala Buļļupe.

Darba mērķis ir izvērtēt iedzīvotāju sastāva daudzveidību pēc dzīvojamās apbūves veida un apbūves vecuma abās apkaimēs. Pētījuma ievadā apkopoti līdz šim veiktie zinātniskie pētījumi par lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstību un iedzīvotāju sastāvu. Darbam izmantoti 2021. gada tautas skaitīšanas dati. Rezultātu nodaļās veikta apkopoto datu un informācijas analīze par iedzīvotāju sastāvu un dzīvojamo apbūvi Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs. Noslēgumā izvērtēta iedzīvotāju sastāva daudzveidība pēc dzīvojamās apbūves veida un vecuma.

Darbu veido ievads, 7 nodaļas un secinājumi, ka arī izmantotās literatūras saraksts. Teksta kopējais apjoms ir 49 lapaspuses, ietverot 1 pielikumu.

Atslēgvārdi: iedzīvotāju sastāvs, dzīvojamā apbūve, lielmēroga dzīvojamie rajoni, Rīga, Bolderāja, Daugavgrīva.

ANNOTATION

The bachelor's thesis “Residential and housing diversity in the neighbourhoods of Bolderāja and Daugavgrīva” analyse the population change and composition concerning the residential development in both neighbourhoods. The selected neighbourhoods of Bolderāja and Daugavgrīva are distantly located from the city centre of Riga. Previous research has found that geographical proximity to the inner city affects residential development and population composition. Bolderāja and Daugavgrīva are urban neighbourhoods located by the Gulf of Rīga and separated by the River Buļļupe.

The research aims to assess the population composition and diversity concerning residential development in the Bolderāja and Daugavgrīva neighbourhoods. The introduction of the study summarises the previous scientific research on the development of large-scale housing estates in Central and Eastern Europe, and Latvia. The research is based on 2021 census data. The research results analyse population composition and residential development in both neighbourhoods. Finally, the diversity of the population composition by type and housing generation is assessed.

The thesis consists of an introduction, 7 chapters and conclusions, and a list of references. The entire text is 49 pages, including 1 annexe.

Keywords: residential composition, housing, large-scale housing estates, Rīga, neighbourhoods, Bolderāja, Daugavgrīva.

SATURS

ANOTĀCIJA.....	2
ANNOTATION.....	3
SAĪSINĀJUMU SARAKSTS.....	6
IEVADS	7
1. LIELMĒROGA DZĪVOJAMO RAJONU ATTĪSTĪBA AUSTRUMEIROPAS VALSTĪS.....	9
1.1. Austrumeiropas valstu piemērs.....	9
1.2. Padomju periodā celto mājokļu tipoloģija: mikrorajons un dzīvojamā zona	10
1.3. Dzīvokļu kompleksi Baltijas valstīs.....	11
1.4. Lielmēroga dzīvojamie mikrorajoni Rīgā.....	13
2. IEDZĪVOTĀJU SKAITA UN SASTĀVA IZMAIŅAS LIELMĒROGA DZĪVOJAMOS RAJONOS	15
2.1. Austrumeiropā notikušās pārmaiņas.....	15
2.2. Dzīvojamā apbūve un iedzīvotāju sastāva pārmaiņas Latvijā.....	16
3. MATERIĀLI UN METODES.....	17
3.1. Pētījuma materiāli.....	17
3.2. Pētījuma metodes.....	18
4. IZPĒTES TERITORIJAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS.....	19
4.1. Bolderāja.....	19
4.2. Daugavgrīva	20
5. DZĪVOJAMĀS APBŪVES RAKSTUROJUMS PĒTĪJUMA APKAIMĒS.....	21
6. IEDZĪVOTĀJU SKAITA UN VECUMSASTĀVA IZMAIŅAS BOLDERĀJĀ UN DAUGAVGRĪVĀ	25
6.1. Iedzīvotāju skaita un vecumsastāva pārmaiņas Bolderājā un Daugavgrīvā.....	26
6.2. Iedzīvotāju sadalījums pēc dzīvojamās apbūves vecuma.....	28
7. IEDZĪVOTĀJU SASTĀVS PĒC DZĪVOJAMĀS APBŪVES VECUMA	33
7.1. Sociāli demogrāfiskais sastāvs	33

7.2. Sociāli ekonomiskais sastāvs.....	36
SECINĀJUMI	41
IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA	44
PIELIKUMI.....	48

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

ES – Eiropas Savienība

ĢIS – Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas

LR OSP – Latvijas Republikas Oficiālās statistikas portāls

LU ĢZZF – Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte

PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

SNiP – Būvniecības normas un noteikumi

IEVADS

Iedzīvotāju skaita un sociāli demogrāfiskā sastāva pārmaiņas pilsētas apkaimēs pēc mājokļu veida un novietojuma ir plaši analizēta tēma iedzīvotāju un apdzīvojuma ģeogrāfijā (Gober 1992; Mulder 2006). Mājokļu nodrošinājums, to daudzveidība un pieejamība, kā arī iedzīvotāju iespējas nekustamo īpašumu tirgū būtiski ietekmē sociāli ekonomisko nevienlīdzību dažādos ģeogrāfiskos kontekstos, bet jo īpaši pilsētvidē (Filandri, Olagnero 2014; Rodríguez-Pose, Storper 2020). Vairums pasaules iedzīvotāju dzīvo pilsētās, kur ir augsts pieprasījums pēc mājokļiem, bet pieaugošie urbanizācijas tempi bieži nespēj nodrošināt visiem iedzīvotājiem vienādas iespējas pēc piemērotas dzīvesvietas (Soederberg, Walks 2018). Liela nevienlīdzība mājokļu nodrošinājumā vērojama jaunattīstības valstīs jeb tā sauktajos “globālajos dienvidos” (López-Morales 2015; Fields, Hodkinson 2018). Tomēr arī Latvijā dažādām iedzīvotāju grupām pieejams un atbilstošs mājoklis ir aktuāla izpētes tēma, neskatoties uz iedzīvotāju skaita sarukumu gan pilsētās, gan lauku teritorijās.

Būtiskas pārmaiņas Latvijas apdzīvojumā ir saistītas ar padomju periodā īstenoto industrializācijas un urbanizācijas politiku (Grava 1993; Tsenkova, Turner 2004). Tās rezultātā pilsētu apbūvē dominē padomju periodā celtie daudzstāvu nami un to masīvi, kā arī vairums Rīgas iedzīvotāju dzīvo tieši šajā periodā būvētajos mājokļos (Krisjane et al. 2019; Hess, Tammaru 2019). Pēcpadomju gados notikušās iedzīvotāju skaita un sastāva pārmaiņas ir nozīmīgs pētījumu virziens daudzās Centrālās un Austrumeiropas valstīs (Wiest 2012; Hirt et al. 2016; Grossmann et al. 2017; Kinossian 2022). Pēdējās desmitgadēs ievērojamas pārmaiņas iedzīvotāju sastāvā un dzīvojamās apbūves attīstībā notikušas gan pilsētas centrā, kur vērojami ģentrifikācijas procesi, gan piepilsētās zonā, kur suburbanizācijas rezultātā notikusi dzīvojamās apbūves izplešanās (Krisjane, Berzins 2012; Kovács et al. 2013; Haase, Rink 2015; Kovács et al. 2019; Kubeš, Kovács 2020). Salīdzinoši plaši analizētas arī pārmaiņas lielmēroga dzīvojamajos rajonos (Kährlik, Tammaru 2010; Kovács, Herfert 2012; Szafranśka 2014). Līdz šim vairāki pētījumi aplūkojuši iedzīvotāju sociāli telpisko diferenciaciju Rīgas pilsētā, bet retāk analizētas atsevišķas pilsētas apkaimes vai dzīvojamie rajoni (Krisjane, Berzins 2014; Krisjane et al. 2016; Krisjane et al. 2019).

Bakalaura darbam izvēlētas Rīgas apkaimes Bolderāja un Daugavgrīva atrodas salīdzinoši tālu no pilsētas centra un arī citiem blīvi apdzīvotiem mikrorajoniem. Abas apkaimes ir mājvieta apmēram divdesmit tūkstošiem pilsētas iedzīvotāju. Pēc apkaimēs dzīvojošo skaita, tās nav pašas lielākās no visām 58 Rīgas apkaimēm. Tomēr to attīstības vēsture, novietojums un dzīvojamās apbūves raksturs ir nozīmīgas pazīmes pētījuma teritorijas izvēlē. Bolderājā un Daugavgrīvā nav tikai dzīvojamā apbūve. Abās apkaimēs atrodas gan rūpnieciskās apbūves teritorijas, gan sociālās aprūpes un pakalpojumu infrastruktūras objekti, tajā skaitā vietējas nozīmes nodarbinātības centri,

piemēram, izglītības iestādes, bibliotēka, veselības centrs u.c. objekti. Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimē ir liels mazākumtautību īpatsvars. Viss iepriekš minētais ļauj darbā izvirzīt divus pētnieciskos jautājumus:

1. Kādi mājokļu veidi raksturo pētījumam izvēlēto apkaimju dzīvojamo apbūvi pēc iedzīvotāju sadalījuma?
2. Kā dažādos dzīvojamās apbūves tipos mainījies iedzīvotāju sociāli demogrāfiskais sastāvs?

Bakalaura darba **mērķis** ir izvērtēt iedzīvotāju sastāva daudzveidību pēc dzīvojamās apbūves veida Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs.

Pētījuma mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi darba **uzdevumi**:

1. apkopot un izvērtēt pieejamo literatūru un līdzšinējo pētījumu galvenās atziņas par iedzīvotāju skaita un sastāva pārmaiņām postpadomju pilsētās, īpašu uzmanību pievēršot lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstībai;
2. raksturot dzīvojamās apbūves attīstību un iedzīvotāju izvietojumu pētījumam izvēlētajās apkaimēs;
3. analizēt iedzīvotāju sociāli demogrāfiskā sastāva pārmaiņas Bolderājas un Daugavgrīvas dzīvojamā apbūvē, izmantojot tautas skaitīšanas datus;
4. novērtēt iedzīvotāju sastāva daudzveidību pēc dzīvojamās apbūves vecuma un mājokļu veida abās pētījumam izvēlētajās apkaimēs.

Bakalaura darbu veido anotācija latviešu un angļu valodā, saīsinājumu saraksts, ievads, 7 nodaļas, 14 apakšnodaļas, materiāli un metodes, secinājumi, izmantotās literatūras un avotu saraksts, kā arī 1 pielikums. Darbā iekļauti 17 attēli. Bakalaura darba kopējais apjoms ir 49 lpp.

1. LIELMĒROGA DZĪVOJAMO RAJONU ATTĪSTĪBA AUSTRUMEIROPAS VALSTĪS

Darba nodaļā aprakstītas galvenās lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstības iezīmes, aplūkojot šī veida dzīvojamās apbūves attīstību Austrumeiropā, Baltijas valstīs un Rīgā. Literatūras apskatā apkopoti galvenie līdz šim veikto pētījumu rezultāti.

1.1. Austrumeiropas valstu piemērs

Austrumeiropā lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstība aizsākās uzreiz pēc Pirmā pasaules kara, bet ievērojami strauju attīstību ieguva kopš 20. gadsimta 50. gadu beigām (Andrusz et al. eds. 2011). Pirmie daudzstāvu dzīvojamās apbūves projekti attīstījās Krievijas teritorijā kopš 20. gadsimta 30. gadiem. Šie dzīvojamo ēku projekti un apbūves kvartāli saistīti ar masveida industrializāciju Staļina valdīšanas laikā (Gentile 2019). Plašāku attīstību lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstība ieguva pēc Otrā pasaules kara, līdz ar Hruščova aizsākto mājokļu masveida izbūves programmu 50. gadu beigās (Dremaite 2019). Uzsāktā mājokļu programma ievērojami mainīja pilsētplānošanas tradicionālo pieeju, apbūves parametrus, ēku, pagalmu un ielu izkārtojumu (Cinis at al. 2008; Grossmann at al. 2017).

Austrumeiropas pilsētplānošanas procesā tika mēģināts sekot Rietumeiropas piemēram, kur galvenā nozīme pilsētu un dzīvojamo rajonu attīstībā ir sabiedrības labklājība. Padomju pilsētplānošana atšķīrās ar nepietiekamu pakalpojumu infrastruktūras nodrošinājumu, jo lielākoties tikai bērnudārzi un skolas tika būvēti blakus mājokļiem, bet publiskās ārtelpas labiekārtojuma līmenis lielākoties ievērojami atpalika (Cinis at al. 2008; Kovács, Günter 2012). Daudzdzīvokļu ēkās, kas būvētas pirms Hruščova aizsāktās mājokļu masveida izbūves programmas, bija plašāki dzīvokļi un ērtāks telpu plānojums (Gentile 2019). Mājokļu masu programmas izbūves laikā ēku projekti kļuva vairāk standartizēti ar mazāku dzīvojamo platību. Apbūvei plānotā teritorija piederēja valstij un tās plānošanai nebija privātīpašnieku noteiktie ierobežojumi (Cinis at al. 2008). 20. gadsimta 60. gadu sākumā notika būtiskas izmaiņas apdzīvoto vietu plānošanas un arhitektūras koncepcijās. Hruščova vadībā 1958. gada Starptautiskās arhitektu savienības kongresā tika ieviestas jaunas apdzīvoto vietu plānošanas koncepcijas (Cinis at al. 2008). Dzīvojamās apbūves plānošanā mainījās arhitektoniskās pieejas, apbūvi gar ielas perimetru aizstāja brīvi stāvošs dzīvojamo ēku plānojums un izvietojums pēc mikrorajonu principa (Cinis at al. 2008). Iespēju robežās mikrorajonu plānošanā ievērots esošais reljefs un dabas teritoriju izkārtojums.

Padomju Savienībā populāras kļuva daudzstāvu ēku kompozīcijas, kas apvienoja brīvi stāvošas vai lentveida piecstāvu vai deviņstāvu celtnes. Hruščova atkušņa laikā arvien vairāk tika izmantotas Rietumu tehnoloģijas ēku rūpnieciskai izbūvei. Pēc Otrā pasaules kara Rietumeiropā tika uzbūvēti lieli mikrorajoni, lai risinātu kara radīto mājokļu trūkumu. Šajā periodā valsts aktīvi iesaistījās mājokļu attīstībā, un notika mājokļu celtniecības uzplaukums. Tika izstrādātas modernisma arhitektūras un masveida mājokļu koncepcijas (Grossmann et al. 2017).

Padomju projektētāji pārņēma montētu dzelzsbetona saliekamo konstrukciju ražošanas pieredzi, lai veidotu lielmēroga dzīvojamos rajonus daudzviet Austrumeiropā (Cinis at al. 2008). Laika gaitā pilsētplānošanas modeļi un arhitektūras risinājumi kļuva racionālāki, progresīvāki un atvērtāki, aizguvumi no Rietumu arhitektūras koncepcijām un tehnoloģijām kļuva arvien izplatītāki (Cinis at al. 2008). Sociālistiskā modernisma plānošanas idejas ietekmēja ne tikai dzīvojamo ēku kompozīcijas, bet arī infrastruktūras attīstību, ieskaitot transporta un komunikāciju sistēmas, bērnudārzu, skolu, kultūras un atpūtas iestāžu izvietojumu. Tas savukārt ietekmēja pilsētu un dzīvojamo rajonu veidošanu un ikdienas dzīvi (Cinis at al. 2008). Tomēr, neskatoties uz jaunām idejām un tehnoloģiju kopēšanu, sociālistiskajā modernismā raksturīgas problēmas, piemēram, zemas kvalitātes būvmateriālu izmantošana, nepietiekams sociālās infrastruktūras nodrošinājums un publiskās ārtelpas plānojums (Cinis at al. 2008). Šīs problēmas joprojām ir aktuāls jautājums daudzās pēcpadomju pilsētās.

1.2. Padomju periodā celto mājokļu tipoloģija: mikrorajons un dzīvojamā zona

Padomju pilsētībūvniecības attīstības gaitā mājokļu tipoloģija visā 20. gadsimta garumā piedzīvoja pārveidošanos no atsevišķiem dzīvojamās apbūves kvartāliem jeb superblokiem uz sociālistisko mikrorajonu, atspoguļojot rūpnieciski ražotu masu mājokļu ietekmi pilsētas struktūras pārveidē un jaunu dzīvojamo rajonu attīstībā. Šo dzīvojamo rajonu attīstība ievērojami mainīja daudzu Austrumeiropas pilsētu nomales un agrākās priekšpilsētas (Meuser, Zadorin 2015). Padomju pilsētplānošanā dominēja “superbloka” koncepcija, kas nodrošināja dzīvesvietu 6 000 cilvēkiem apmēram 15 ha teritorijā. Superbloka kvartālos atradās dzīvojamās ēkas, izglītības un atpūtas iestādes, veikali un rotaļu laukumi, kas bija pieejami pastaigas attālumā. Šī koncepcija ietekmēja padomju pilsētu izskatu un iedzīvotāju dzīvi (Meuser, Zadorin 2015; Gentile 2019). Hruščova perioda dzīvojamo ēku projektēšanas pieeja laika gaitā piedzīvoja būtiskas izmaiņas, jo tika kritizēts iepriekšējais kvartālu plānojums. Tika akcentēta vajadzība pēc lielāka ekonomiskā pamatojuma, veidojot cilvēkiem ērtu un izmaksās samērīgu dzīvojamo apbūvi, atsakoties no nevajadzīgiem un dārgiem fasāžu estētiskajiem risinājumiem (Meuser, Zadorin 2015).

Kopš 20. gadsimta 60. un 70. gadiem padomju mikrorajoni tika projektēti lielākā mērogā, nekā iepriekšējie 50. gadu "superbloki". Lielmēroga dzīvojamo rajonu izbūves mērķis bija panākt harmoniju, izmantojot vienotu arhitektonisko plānojumu (Dremaite 2019). Mikrorajonā tika ievēroti noteikti plānošanas parametri, piemēram, maksimālais attālums līdz sabiedriskiem objektiem nedrīkstēja pārsniegt 500 m, bet iedzīvotāju blīvums bija jānosaka saskaņā ar apstiprinātajiem noteikumiem. Šāda veida saskaņotu plānošanas vienību princips tika izmantots arī citās sociālisma valstīs, kur to īstenoja paralēli infrastruktūras attīstībai (Meuser, Zadorin 2015). Padomju mikrorajonu struktūras sākotnēji tika veidotas, ņemot vērā vietējo reljefu, mikroklīmu un plānojot izmaksas. Pilsētbūvniecībā dzīvojamo rajonu attīstības koncepcija balstījās uz standarta projektu apbūvi, kas tika veidota ar noteiktu teorētisko pamatojumu un pēc zinātniski pamatotām vadlīnijām. Izmaksu plānošana un ekonomiskais pamatojums noteica apbūves formu, izbūvējamo dzīvojamo rajonu struktūru, mājokļu lielumu un labiekārtojuma līmeni, cenšoties nodoršināt arhitektonisko daudzveidību. 20. gadsimta 80. gados dzīvojamo ēku kompleksi atspoguļoja ģeometriskus modeļus un ēku sekciju kompozīcijas. Tas atšķīrās no brīvi stāvošām ēkām, kādas tika plānotas un būvētas 20. gadsimta 60. gados (Meuser, Zadorin 2015).

Plaša mēroga paneļu dzīvojamo rajonu var atrast daudzās valstīs, tostarp Baltijā, Zviedrijā, Somijā un Vācijā. Šie rajoni raksturojas kā monotonu, standartizētu dzīves apstākļu, mazāk pievilcīgu un grūtāk sasniedzamu, bet ar problemātisku apsaimniekošanu, taču Rīgas mikrorajonu atšķirība ir to lielais mērogs un augstais iedzīvotāju īpatsvars (Marana, Treja 2002).

1.3. Dzīvokļu kompleksi Baltijas valstīs

Pirms Otrā pasaules kara Baltijas pilsētu telpisko struktūru noteica pilsētas vēsturiskais centrs, kas bija strauji attīstījies 20. gadsimta sākumā. To veidoja īres nami un strādnieku rajoni, kurus ieskāva priekšpilsētas un villas dabas ieskaucās teritorijās. Pilsētas centrā bija izšķirams Viduslaiku apbūves centrs jeb vecpilsētas. Būtiskas pārmaiņas notika padomju periodā, kad pilsētu nomalēs tika izbūvēti lielmēroga dzīvojamie rajoni (Cirtautas 2013, 2015; Hess, Tammaru 2019). Jaunizbūvētos lielmēroga dzīvojamus rajonus galvenokārt apdzīvoja imigranti, kuri pārcēlās no citām PSRS daļām un bija nodarbināti rūpniecībā (Riekstiņš 2004). Šī migrācija radīja pieprasījumu pēc jauniem dzīvokļiem un pārveidoja pilsētu ainavas (Hess, Tammaru 2019).

Baltijas valstu pilsētu dzīvojamie mikrorajoni bieži vien bija vērienīgi un oriģināli, jo arhitekti Igaunijā, Latvijā un Lietuvā dažkārt atkāpās no noteiktajām standarta mājokļu vadlīnijām, kas eskistēja Padomju Savienībā kopš 20. gadsimta 60. gadiem (Marana at al. 2004). Arhitekti un pilsētplānotāji Baltijas valstīs mikrorajonus centās projektēt, ievērojot arhitektūras un pilsētbūvniecības inovācijas Rietumeiropā un pat Ziemeļamerikā, piešķirot šiem rajoniem

unikalitāti. Šāda pieeja bija raksturīga lielajās pilsētās, bet mazākās pilsētās pārsvarā pieturējās pie noteiktajām vadlīnijām (Berger et al. 2019; Metspalu, Hess 2019; Metspalu, Hess 2018; Hess, Tammaru 2019). Baltijas valstu arhitektiem bija jāpakļaujas mājokļu būvniecības standartiem, kas ierobežoja to radošumu. Padomju sistēma sniedza iespēju eksperimentēt ar jauniem pilsētplānošanas modeļiem, ko arhitekti izmantoja, taču sākotnējās uz mikrorajoniem balstītās apbūves programmas bija īstenotas ar novēlošanos (Hess, Metspalu 2019). Centralizēti plānota ekonomika un valsts īpašumtiesības uz visu zemi un rūpniecību, ļāva īstenot grandiozu pieeju procesiem: industrializācijas virzītai imigrācijai un urbanizācijai (Burneika et al. 2019; Kährlik et al. 2019; Krišjāne et al. 2019). Straujā mājokļu paplašināšanās Baltijas valstu pilsētās ietekmēja ne tikai urbanizācijas attīstības procesus, bet pārveidoja arī pilsētas struktūru. Dzīvojamo rajonu būvniecība turpinājās līdz pat 90. gadu sākumam. Vairākas padomju periodā iesāktās ēkas tika pabeigtas un nodotas ekspluatācijā pēc valstu neatkarības atgūšanas (Hess, Tammaru 2019).

Centralizēta dzīvokļu sadale un piešķiršana tika nodrošināta tiem iedzīvotājiem, kuri atradās dzīvokļu rindā. Tomēr dzīvokļu nodrošinājums bija nepietiekams un ilgstoši rindā gaidīja liels skaits cilvēku. Vienlaikus cilvēki par piešķirtajiem dzīvokļiem maksāja zemu īres maksu, kas nesedza visas ar mājokļa uzturēšanu saistītās izmaksas (Treija, Bratuškins 2019; Gentile 2019; Janušauskaitē 2019). Priekšroka dzīvokļu saņemšanā jaunos mikrorajonos bija migrantiem no citām padomju republikām (Riekstiņš 2004; Krišjāne et al. 2019). Neskatoties uz plašajiem dzīvojamās apbūves attīstības plāniem, mājokļu nodrošinājums bija nepietiekams un dzīvokļu pietrūka. Tas radīja esošā dzīvojamā fonda pārpalīdzīvotību. Padomju pilsētplānošanas un būvniecības standarti noteica minimāli nepieciešamo dzīvojamo plātību vienam cilvēkam. Saskaņā ar SNiP (saīsinājums no krievu valodas Būvniecības normas un noteikumi), neskaitot virtuvi un vannas istabu, vienam cilvēkam nepieciešamā dzīvojamā platība bija noteikta 9 kvadrātmetri (sk. Gentile 2019), bet minimālā pieļaujamā platība bija 4 kvadrātmetri uz vienu cilvēku (Treija, Bratuškins 2019; Hess, Tammaru 2019).

Mikrorajoni parasti tika plānoti brīvās, zaļās teritorijās, izmantojot modernus pilsētplānošanas principus. Šie jaunie rajoni nodrošināja ne tikai dzīvojamo ēku apbūvi, bet arī pakalpojumu infrastruktūru, kas reti tika izbūvēta atbilstoši sākotnēji plānotajam (Hess, Tammaru 2019). Mājokļu būvniecības standarti, būvniecības normas un noteikumi gadu laikā mainījās un tehnoloģiski tika pilnveidoti. Tas deva pamatu jaunu dzīvojamo ēku sēriju attīstībai un dažas no ēkām sasniedza 16 stāvus (Meuser, Zadorin 2015). Laika periodā no 1971. līdz 1980. gadam Baltijas valstīs tika uzcelti 37,8 milj. m² dzīvojamās platības, no tiem Latvijas PSR apmēram 10,9 milj. m² (Treija et al. 2010). Rezultātā izveidojās vairāki lielmēroga dzīvojamie rajoni, kurus veidoja dažādos laika periodos būvētas ēkas. Masveidīgāku apbūvi veidoja lielpaneļu dzīvojamās ēkas (Hess, Tammaru 2019). 20. gadsimta 70. un 80. gados būvētie mikrorajoni jeb lielmēroga

dzīvojamie rajoni tika plānoti līdz pat 12 000 iedzīvotāju (Janušauskaitē 2019; Hess, Tammaru 2019; Treija at al. 2010). Dzīvokļi daudzstāvu lielpaneļu ēkās, kas celtas laika posmā no 1971. līdz 1990. gadam, ir visizplatītākie mājokļu tipi Latvijā (Mājokļu monitoringa departaments 2004; Marana at al. 2004).

1.4. Lielmēroga dzīvojamie mikrorajoni Rīgā

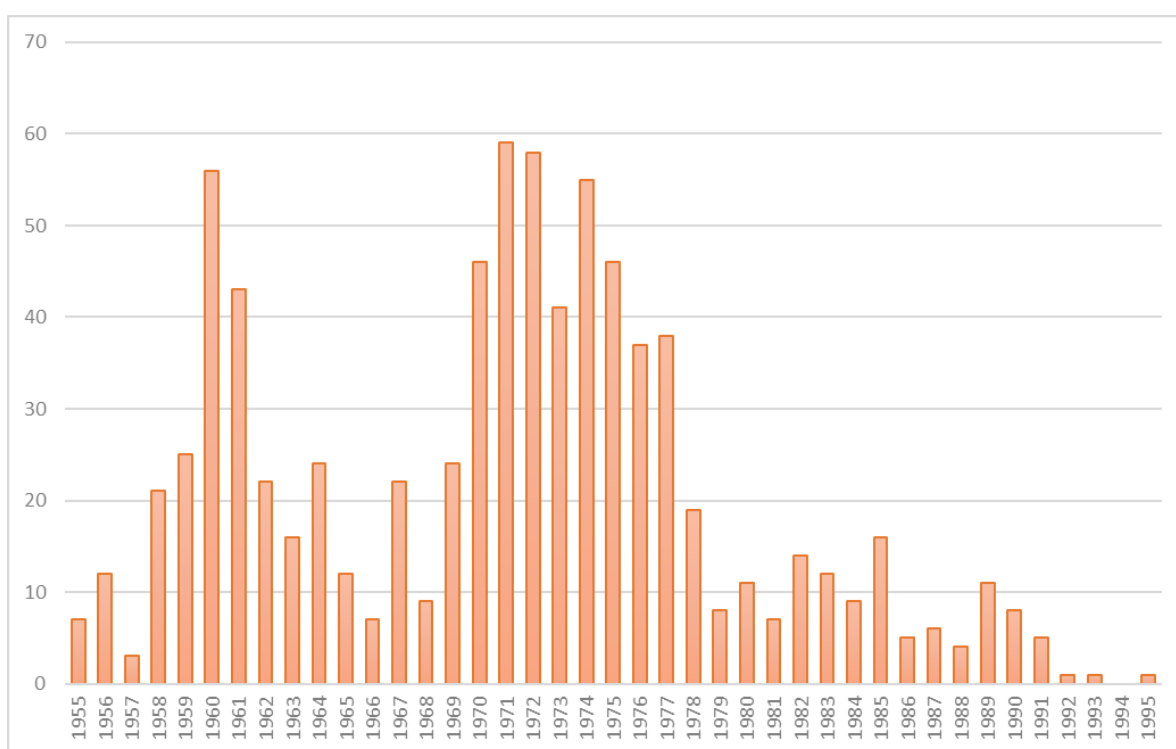
Rīgas lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstība kopumā atbilst iepriekš aprakstītajam. Mūsdienās padomju periodā būvētajos namos joprojām dzīvo vairums pilsētas iedzīvotāju (Krišjāne et al. 2019). Lielmēroga dzīvojamā apbūve ir tipisks padomju perioda industriālās politikas nospiedums, kas būtiski izmainīja Rīgas pilsētvidi un ietekmēja iedzīvotāju attieksmi pret mājokļiem kopumā. Lielmēroga dzīvojamie mikrorajoni ir Rīgas pilsētas simboliska reprezentācija, jo tie, ņemot vērā savu fizisko struktūru un integrāciju, ir visbiežāk identificējamās vienības (Marana, Treja 2002).

20. gadsimta sākumā Rīgas iedzīvotāju īpatsvars, kas dzīvoja lielmēroga paneļu apbūves rajonos bija jau 60 %. Rīgas pilsētas lielmēroga paneļu apbūves rajoni ir daudzveidīgi, ar dažādu dzīvojamo apbūvi un iedzīvotāju skaitu. Piemēram, Imanta, Pļavnieki un Purvciems ir lieli rajoni ar aptuveni 60 000 iedzīvotājiem katrā, savukārt Bolderāja ir ievērojami mazāks. Daži rajoni ir atšķirīgi ar augstu iedzīvotāju blīvumu, piemēram, Ķengarags ar 213 iedzīvotājiem/ha un Mežciems ar 220 iedzīvotājiem/ha, bet citos rajonos iedzīvotāju blīvums ir mazāks (Marana, Treja 2002). Lielākā daļa lielmēroga dzīvojamo rajonu Rīgā uzbūvēti no 60. līdz 80. gadu beigām un atrodas ārpus pilsētas vēsturiskā centra. Šie rajoni atšķiras ar apbūves sastāvu atkarībā no būvniecības laika. Mūsdienās šiem rajoniem ir neviennozīmīga loma, jo tie ietekmē mūsdienu Rīgas kopējo izskatu. 2000. gadu sākumā 60-85 % šo rajonu iedzīvotāju nebija latvieši, lai gan pēdējos gados situācija ir mainījusies (Marana, Treja 2002).

90. gados mājokļu problēmas bija saistītas ar politiskām, ekonomiskām un sociālām pārmaiņām, kas ietekmēja Rīgas lielmēroga paneļu mikrorajonus un to iedzīvotājus. Galvenās izmaiņas bija saistītas ar zemes reformu, valsts un pašvaldību īpašumu privatizāciju, dzīvojamā fonda privatizāciju un mājokļu tirgus attīstību (Marana, Treja 2002).

Rīgā jaunākās padomju periodā celtās ēkas ekspluatācijā nodotas pēc 1991.gada (Rubīns 2004; Treija, Bratuškins 2014). Rīgā biežāk sastopamas 602. un 467. sērijas dzīvojamās ēkas, turpretī citās pilsētās ir izteiktākas 316. un 103. sērijas mājas. Lauku apvidos dominē 103., 316., un 467. sērijas dzīvojamās mājas, papildinātas ar citiem daudzdzīvokļu ēku projektiem (V/A “Mājokļu aģentūra” Mājokļu monitoringa departaments 2004).

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes atrodas Rīgas pilsētas ziemeļu daļā Kurzemes rajonā. Bolderāja atrodas Rīgas ziemeļrietumos, Daugavas kreisajā krastā, bet Daugavgrīva - Rīgas ziemeļos, pie jūras līča, kur Daugava ietek Baltijas jūrā (Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos.. 1998). Rīgas Kurzemes rajona dzīvojamā apbūve masveidīgi tika celta 1960.-1961. gados, ka arī sākot no 1970. līdz pat 1977. gadam (sk. 1.1. attēlu). Mikrorajoni, kas tika uzcelti 20. gadsimta 50. gados, Bolderāja un Ilģuciems, galvenokārt kalpoja rūpnīcu strādniekiem, tāpēc tika būvētas parasti 2-3 stāvu ķieģeļu mājas. Kurzemes rajonā dominē tādas sērijveida mājas, kā 286. sērijas trīs stāvu mājas, 303. sērijas divu un trīs stāvu mājas, 316. un 318. sēriju četru un piecu stāvu mājas, 464. sērijas piecu stāvu mājas, 467. sērijas lielpaneļu mājas, 602. sēriju mājas, 103. un 104. sēriju mājas (SIA ARHO 2006).

1.1. attēls. Rīgas Kurzemes rajona no 1955. līdz 1995.gadam būvēto sērijveida daudzdzīvokļu māju kopējais skaits (SIA ARHO 2006).

2. IEDZĪVOTĀJU SKAITA UN SASTĀVA IZMAIŅAS LIELMĒROGA DZĪVOJAMOS RAJONOS

2.1. Austrumeiropā notikušās pārmaiņas

Lielmēroga dzīvojamie rajoni joprojām veido būtisku daļu dzīvojamās apbūves Austrumeiropas pilsētās. Aptuveni 170 miljoni cilvēku Austrumeiropā un bijušās Padomju Savienības pilsētās dzīvo šādos mikrorajonos (Grossmann at al. 2017., Kalm at al. 2023). Lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstības vēsture nav ļoti gara, bet izdalāmi atsevišķi pilsētplānošanas un apbūves periodi (Meuser, Zadorin 2015). Atbilstoši tā laika nosacījumiem, dzīvojamā mikrorajona plānotais iedzīvotāju skaits svārstījās no 5 000 līdz 15 000 cilvēkiem. Baltijas valstīs, iedzīvotāju skaits dažādos pilsētas mikrorajonos varēja ļoti svārstīties un būt mazāks par 10 000 cilvēku (Burneika et al. 2019; Kährlik et al. 2019).

Pēc Otrā pasaules kara Eiropā notika masīva mājokļu būvniecība, radot jaunu dzīvojamus rajonus, šādi risinot kara izraisīto mājokļu trūkumu (Musterd et al. 2009). Būtiska loma mājokļu attīstībā bija demogrāfiskajām pārmaiņām, dzimstības un dzīvildzes pieaugumam, urbanizācijai un imigrācijai (Dekker, Van Kempen 2004). Latvijā, Igaunijā un Lietuvā norisinājās intensīva urbanizācija, ko pastiprināja imigrācija no citām PSRS teritorijām (Puur at al. 2019; Hess at al. 2012; Leetma at al. 2015). Piemēram, Tallinā no 1959. līdz 1989. gadam iedzīvotāju skaits pieauga par 70%. Līdzīgi procesi notika Rīgā un Viļņā (Krišjāne at al. 2019; Burneika at al. 2019). Visās Eiropas pilsētās, kur attīstījās lielmēroga dzīvojamo rajonu apbūve, mainījās arī pilsētas iedzīvotāju sociāli demogrāfiskais sastāvs (Hess, Tammaru 2019). Daži autori lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstību dēvē par "sindromu", kas saistīts ar negatīvu mikrorajona tēlu Rietumeiropā. Kopš 20. gadsimta 70. gadiem šajos rajonos saasinājās sociālās problēmas un cilvēki tiecās tos pamest, pārceļoties uz pievilcīgāku dzīves vidi. Tas veicināja šo dzīvojamo rajonu degradāciju un iztukšošanu (Temelová at al. 2010). Pamestajos un sociāli nelabvēlīgajos rajonos samazinājās nekustamo īpašumu vērtība, pasliktinājās sociāli demogrāfiskais sastāvs un šo apbūvi asociēja ar trūcīgo iedzīvotāju koncentrēšanu (Szafrānska 2014). Mūsdienās lielmēroga dzīvojamie rajoni Austrumeiropas pilsētās ir uzturējuši relatīvu pozitīvu sabiedrisko vērtējumu un izceļas ar augstu sociālo daudzveidību (Herfert et al. 2013; Kährlik, Tammaru 2010; Krišjāne et al. 2019; Kalm at al. 2023). Daudzdzīvokļu ēkas, kas celtas 20. gadsimta 60. un 70. gados, raksturo vecāku iedzīvotāju un vienas personu mājāsaimniecību augstāks īpatsvars. Savukārt ēkās, kas celtas 70. un 80. gados, ir novērojama jaunāka iedzīvotāju vecuma struktūra un līdzsvarotāka mājāsaimniecību ienākumu struktūra. Mikrorajonos, kas ir būvēti pēc 1985. gada, dzīvo vairāk jaunu iedzīvotāju ar augstāku izglītības līmeni (Szafrānska 2014).

Mazākumtautības iedzīvotāju palielināšanās veicināja etnisko segregāciju Baltijas valstīs (Tammaru u.c. 2017). Etniskie šķēršļi pastāvēja lielās dzīvojamās teritorijās, radās duālie mikrorajoni, tāpēc arhitekti projektēja lielākus mikrorajonus, kas bija piemēroti sabiedrībai un nodrošināja, ka visas ģimenes varētu gūt labumu no sociālistiski-modernistiskās pilsētplānošanas (Leetmaa un Hess 2019; Hess, Tammaru 2019).

2.2. Dzīvojamā apbūve un iedzīvotāju sastāvā pārmaiņas Latvijā

Padomju okupācija negatīvi ietekmēja Latvijas demogrāfisko attīstību. Otrā pasaules kara sekas noveda pie dramatiska iedzīvotāju skaita samazinājuma. Pēc kara iedzīvotāju skaita pieaugums Latvijā bija saistīts gan ar imigrāciju, gan ar dabisko pieaugumu. Tomēr, Padomju okupācijas laikā, pozitīvais migrācijas saldo pārsniedza dabisko pieaugumu un bija noteicošais rādītājs iedzīvotāju skaita pieaugumā (Eglīte et al. 2018; Krūmiņš 2022). Atgūstot neatkarību, veicot reformas pārvaldē un ekonomikā, Latvijā aizsākās negatīvas dabiskās ataudzes un emigrācijas izraisīts iedzīvotāju sarukums. Pēc Latvijas pievienošanās ES 2004. gadā, emigrācijas pieaugumu veicināja palielinātās darbaspēka mobilitātes iespējas (Eglīte 2003). Starpvalstu migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits ievērojami saruka ekonomiskās krīzes gados no 2008. līdz 2012. gadam (Krūmiņš 2022). Pārmaiņas iedzīvotāju demogrāfiskajā struktūrā liecina, ka valstī sarūk iedzīvotāju skaits līdz 20 gadu vecumam, bet senioru grupā ir novērojams būtisks pieaugums. Šīs izmaiņas saistītas ar sabiedrības novecošanos, ko rada vecāku iedzīvotāju īpatsvara pieaugums attiecībā pret darbaspējīgā vecuma populāciju (Krūmiņš 2022). Rīgas pilsētā pēdējos gados latviešu īpatsvars ir palielinājies, savukārt mazākumtautību īpatsvars ir mēreni samazinājies. Tomēr, padomju perioda mikrorajonos mazākumtautību grupas joprojām veido lielāko daļu. Tikai divos vecākajos mikrorajonos, Āgenskalna Priedēs un Juglā, latviešu īpatsvars un skaits ir pieaudzis. Augstākā proporcija augsti izglītotu iedzīvotāju un profesionālu vai vadošu amatu pārstāvju ir mikrorajonos, kas būvēti laikā no 1976. līdz 1995. gadam. Mikrorajonos, kas uzcelti no 1946. līdz 1955. gadam, ir lielākais iedzīvotāju skaits ar pamatizglītību. Savukārt vislielākais bezdarbnieku un ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars ir mikrorajonos, kas būvēti laikā no 1966. līdz 1975. gadam (Krišjāne at al. 2019). Mazākumtautību lielāks īpatsvars padomju laikā celtajos mikrorajonos ir kopīga iezīme visās Baltijas valstu lielajās pilsētās (Janušauskaitē 2019; Hess, Tammaru 2019; Treija at al. 2010).

Saskaņā ar CSP 2011.gada tautas skaitīšanas datiem, Rīgas iedzīvotāju sadalījums atbilstoši viņu apdzīvoto mājokļu tipiem ir šāds: 93% dzīvo daudzdzīvokļu mājās, 5% dzīvo individuālās mājās, 2% - dvīņu, rindu vai divu dzīvokļu mājā un 0,01% - nedzīvojamās ēkās (RDPAD 2023).

3. MATERIĀLI UN METODEDES

Šajā nodaļā tiek aprakstīti pētījuma materiāli un pielietotās metodes bakalaura darba sagatavošanā. Pētījumā tika izmantoti gan publiski pieejami dati par iedzīvotāju skaitu un vecuma sastāvu, gan ierobežotas pieejamības ģeoreferencēti 2021. gada tautas skaitīšanas dati indivīdu līmenī par iedzīvotāju sociāli demogrāfisko sastāvu pēc mājokļa veida un ēkas uzcelšanas (ekspluatācijā) nodošanas gada. Izmantotie dati nodrošina iespēju analizēt un salīdzināt pētāmo apkaimju iedzīvotāju sastāvu pēc dzīvojamās apbūves veida un vecuma.

3.1. Pētījuma materiāli

Bakalaura darba ietvaros tika izmantoti literatūras avoti un zinātniskās publikācijas par iedzīvotāju skaitu un sastāvu, kā arī par dzīvojamo apbūvi Austrumeiropā, Baltijas valstīs, Latvijā un Rīgā. Bakalaura darbam izmantoti statistikas dati no Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk - CSP) un Latvijas Republikas Oficiālās statistikas portāla (turpmāk - LR OSP):

- (RIG010) teritoriālās statistikas (eksperimentālās statistikas) dati par iedzīvotāju skaitu, dzimuma un vecuma struktūru Rīgas apkaimēs 2011. un 2021. gadā;
- Dati par iedzīvotāju skaitu 100×100 m režģa šūnās Rīgā 2011. un 2021. gadā;
- (MAS070) apdzīvoto mājokļu 100×100 m režģa šūnās dati par mājokļu ēku uzcelšanās gadiem 2021. gadā;
- Rīgas pilsētas apkaimju robežas, apveidfails (*.shp) formātā;
- LR OSP dati par tradicionālo mājokļu un tajos dzīvojošām personām pēc ēku tipa un uzcelšanās gada;
- (MAS070) tradicionālie mājokļi un tajos dzīvojošās personas pēc ēku tipa un uzcelšanas Rīgas apkaimēs (tautas skaitīšana) 2011. un 2021. gadā;
- Ģeoreferencēti 2021. gada tautas skaitīšanas dati, kas sagatavoti atbilstoši LU ĢZZF Cilvēka ģeogrāfijas katedras un CSP savstarpēji noslēgtajam līgumam.

Papildus statistikas datiem, pētījuma laikā veikts lauka apsekojums. Lauka apsekojuma gaitā veikta fotofiksācija, lai iegūtu papildus vizuālo informāciju par dzīvojamās apbūves raksturu Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs. Apsekojums veikts 2023. gada martā.

3.2. Pētījuma metodes

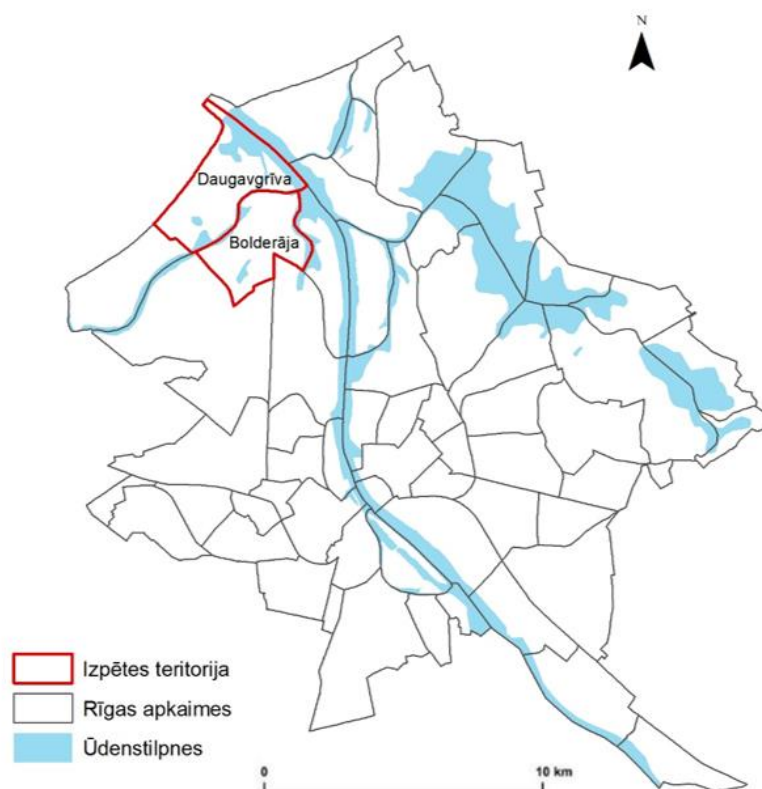
Bakalaura darbā tika izmantotas dažādas pētījuma metodes, lai veiktu analīzi un iegūtu ticamus rezultātus. Tika veikta zinātniskās literatūras analīze, sekundāro statistikas datu analīze un kartogrāfiskā materiāla sagatavošana. Zinātniskās literatūras analīze ir svarīga, lai iegūtu padziļinātu izpratni par iedzīvotāju sastāvu un dzīvojamo apbūvi Austrumeiropā, Baltijas valstīs, Latvijā un Rīgā. Tā palīdzēja identificēt demogrāfiskās tendences un to ietekmi uz kopējo iedzīvotāju sastāvu. Tāpat tika izskatīti sociālie, ekonomiskie un kultūras aspekti, kas saistīti ar tradicionālajiem mājokļiem un padomju laikos celtajām ēkām. Analizējot literatūru par padomju laikos celtajām ēkām Latvijā, tika pētīti lielmēroga dzīvojamo rajonu attīstības jautājumi. Austrumeiropas kontekstā dzīvojamo ēku pieejamības aspektu analīze palīdzēja salīdzināt Latvijas situāciju ar citu valstu pieredzi. Šī analīze ietvēra urbanizācijas tendences un to ietekmi uz dzīvojamo apbūvi. Visbeidzot, šī zinātniskās literatūras analīze nodrošināja iespēju izprast un novērtēt iedzīvotāju sastāvu un dzīvojamās apbūves dinamiku abās pētījuma apkaimēs.

Sekundāro datu analīze bija būtiska, lai novērtētu un salīdzinātu Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimju iedzīvotāju sastāvu, skaita izmaiņas un izvietojumu dzīvojamās ēkās. Tā ļāva labāk izprast kopīgās un atšķirīgās iezīmes abās pētāmajās apkaimēs. Teritoriju apsekošana ir svarīgs pētījuma elements, kas sniedza iespēju iegūt vizuālu informāciju par Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes daudzdzīvokļu dzīvojamās apbūves ēku sērijām.

Kartogrāfiskā materiāla sagatavošana ir svarīgs pētījuma aspekts, kas ļāva vizualizēt un analizēt iedzīvotāju sastāvu un iedzīvotāju izvietojumu Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs. Šī metode nodrošināja efektīvu veidu, kā apskatīt telpiskās struktūras, mijiedarbību un attīstības tendences. Lietojot kartogrāfiskos principus un tehnoloģijas, tika sagatavotas vairākas kartes, kas attēloja iedzīvotāju izvietojumu pēc apbūves veida un vecuma, kā arī iedzīvotāju skaita izmaiņas. Šīs kartes sniedza iespēju salīdzināt abas apkaimes un noteikt to līdzības un atšķirības. Pētījuma procesā tika izmantotas dažādas kartogrāfiskās tehnoloģijas, piemēram, ģeogrāfisko informācijas sistēmu (GIS) kartēšanas rīki, lai pārvērstu telpiskos datus par vizuāli saprotamu formātu. Šie rīki bija efektīvi datu analīzē un interpretācijā, kā arī palīdzēja veikt telpisko analīzi. Kartogrāfiskā metode bija nozīmīgs pētījuma instruments, kas atbalstīja citu metodoloģiju piemērošanu un nodrošināja visaptverošu un telpisku skatījumu uz iedzīvotāju sastāvu un izkārtojumu Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes.

4. IZPĒTES TERITORIJAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Vispirms ir būtiski noteikt Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes atrašanās vietu attiecībā pret citām Rīgas pilsētas apkaimēm (skat. 3.1. attēlu), jo ģeogrāfiskais novietojums ietekmē gan apkaimju sasniedzamību, gan arī iedzīvotāju sastāvu. Daugavgrīvas un Bolderājas ģeogrāfiskais novietojums pie Daugavas ietekas Baltijas jūrā veicināja teritorijas izveidi kā nozīmīgu faktoru Rīgas tirdzniecības attīstībā, turklāt šeit ilgstoši tika uzraudzīta un pārvaldīta visa garāmbraucošā kuģu satiksme (Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos.. 1998).

4.1. attēls. Izpētes teritoriju - Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimju novietojums Rīgas pilsētā (izveidojusi autore, izmantojot tīmekļa vietni opendata.riga.lv)

4.1. Bolderāja

Bolderājas apkaime atrodas Rīgas Ziemeļrietumu daļā, iekļauta starp Buļļupes labo krastu un Hapaka grāvi. Apkārtējās kaimiņu apkaimes ir Daugavgrīva, Voleri, Spilve un Kleisti. Apkaimes teritoriālās robežas nosaka Daugava, Loču kanāls, Buļļupe, Kleistu un Apakšgrāvja ielas, dzelzceļa infrastruktūra, Daugavgrīvas šoseja un Hapaka grāvis. Bolderājas kopējais laukums ir 832,9 hektāri, kas būtiski pārsniedz Rīgas apkaimju vidējo platību (Bolderāja S.a.). 1924.gadā Bolderāja līdz ar citām Pārdaugavas teritorijām, tajā skaitā Daugavgrīvu, tika iekļautas

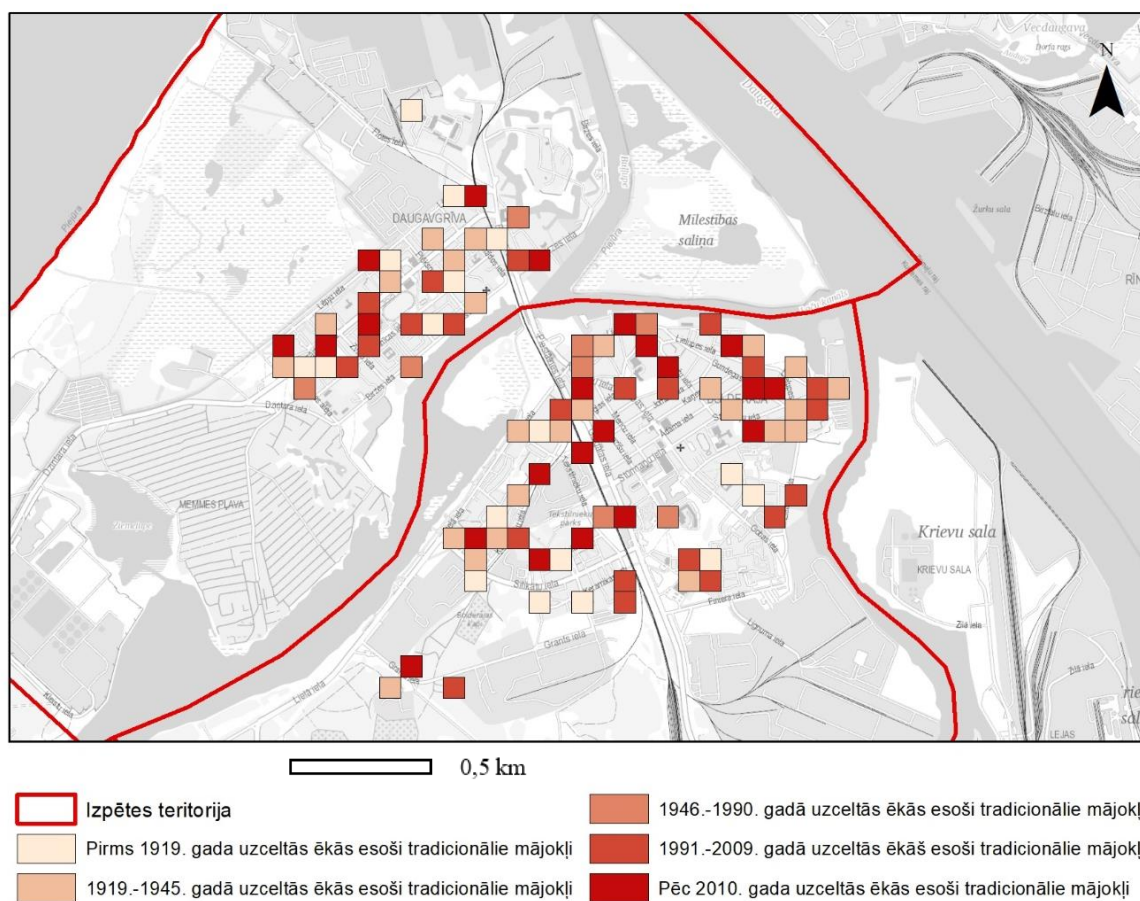
Rīgas administratīvajās robežās (Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos.. 1998; Bolderāja S.a.). Bolderāja ir Rīgas rūpniecības rajons, kas pēc Otrā pasaules kara attīstījās reizē ar silikātkieģeļu rūpnīcu, kas izmantoja vietējās smiltis. 1950. gados tika izveidots strādnieku ciemats ar tipveida dzīvokļiem un sabiedriskām ēkām. 1965. gadā detālplānojums paredzēja divu mikrorajonu izveidi, iekļaujot sabiedrisko centru, atpūtas un sporta zonas, kā arī infrastruktūru. Paneļu būvniecība sākās šajā periodā, lai nodrošinātu dzīvesvietas 15 tūkstošiem iedzīvotāju (Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos.. 1998; Bolderāja S.a.). Pēc 2021. gada tautas skaitīšanās datiem Bolderājā dzīvoja 12 447 cilvēki. Iedzīvotāju blīvums – 16 iedz./ha (Bolderāja S.a.).

4.2. Daugavgrīva

Daugavgrīvas apkaime atrodas Rīgas ZR daļā, Buļļu salā, robežojoties ar vairākām apkaimēm, taču ar sauszemes savienojumu tikai ar Rītabuļļu un Bolderāju. Apkaimes platība ir 1014,7 ha, kas pārsniedz Rīgas apkaimju vidējo rādītāju (Daugavgrīva S.a.). Daugavgrīvas 1846. gada plānojums ieviesa regulāru ielu tīklu, bet mūsdienu apbūvi dominē 20. gadsimta 50.-60. gadu daudzstāvu mājas (Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos.. 1998; Daugavgrīva S.a.). Aptuveni 11,7% teritorijas Daugavgrīvas apkaimē aizņem rūpniecības un ražošanas apbūve, tajā skaitā Rīgas brīvostas teritorija. Lai gan citu teritorijas izmantošanas veidu platības ir nelielas (3,2-4,5%), tām ir svarīga loma apkaimē. Tehniskās apbūves teritorija, piemēram, ietver Rīgas notekūdeņu attīrīšanas staciju. Publiskās apbūves teritorijas statuss piešķirts Daugavgrīvas cietoksnim, Komēfortam un sociālajai infrastruktūrai. Pārējās teritorijas aizņem satiksmes infrastruktūra, dzīvojamā apbūve un jauktā apbūve, kas galvenokārt atrodas ap esošo dzīvojamo rajonu (Daugavgrīva S.a.). Pēc 2021. gada tautas skaitīšanās datiem Daugavgrīvā dzīvoja 7 876 cilvēki. Iedzīvotāju blīvums – 9 iedz./ha (Daugavgrīva S.a.).

5. DZĪVOJAMĀS APBŪVES RAKSTUROJUMS PĒTĪJUMA APKAIMĒS

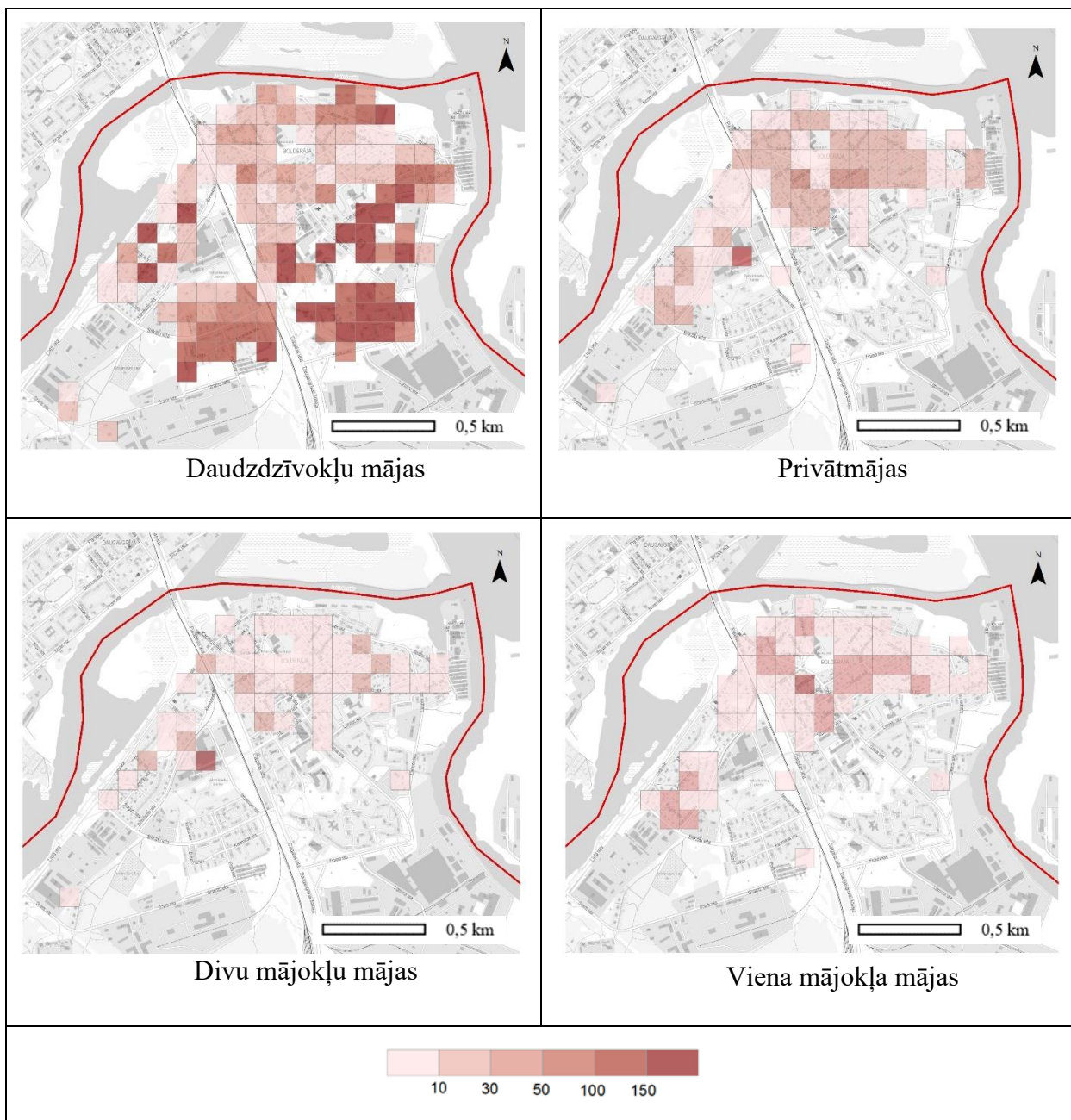
Kopumā, balstoties uz 2021. gada datiem, Bolderājā ir 5596 apdzīvotie mājokļi, kas ir par 368 mājokļiem vairāk, nekā 2011. gadā. Daugavgrīvā ir 3391 apdzīvotie mājokļi (2021. gada dati), kas ir par 5 mājokļiem vairāk, nekā 2011. gadā (sk. 1. pielikums). Abās pētījuma apkaimēs iedzīvotāji galvenokārt dzīvo daudzdzīvokļu ēkās, bet privātmājās dzīvo pavisam neliels iedzīvotāju skaits. Bolderājā, 93% (11 435) iedzīvotāju dzīvo daudzdzīvokļu mājās, savukārt 7% (899) dzīvo privātmājās. Pārsvarā vecāka gadagājuma cilvēki (65+ gadi) dzīvo daudzdzīvokļu mājās, kamēr cilvēki vecumā no 50 līdz 64 gadiem biežāk dzīvo privātmājās. Tautības ziņā privātmājās ir gandrīz vienāds latviešu un mazākumtautību pārstāvju skaits, savukārt daudzdzīvokļu mājās mazākumtautības pārstāvji ir pārsvarā.

5.1. attēls. Dzīvojamo ēku ar tradicionālajiem mājokļiem uzcelšanas periodu attēlojums Bolderājās un Daugavgrīvās apkaimēs (izveidoja autore, izmantojot CSP datus).

Privātmājās dzīvojošo iedzīvotāju izkārtojums Bolderājas apkaimē ir specifisks, koncentrējoties teritorijās, kur blakus neatrodas daudzstāvu daudzdzīvokļu ēkas. Lielākā daļa šādu

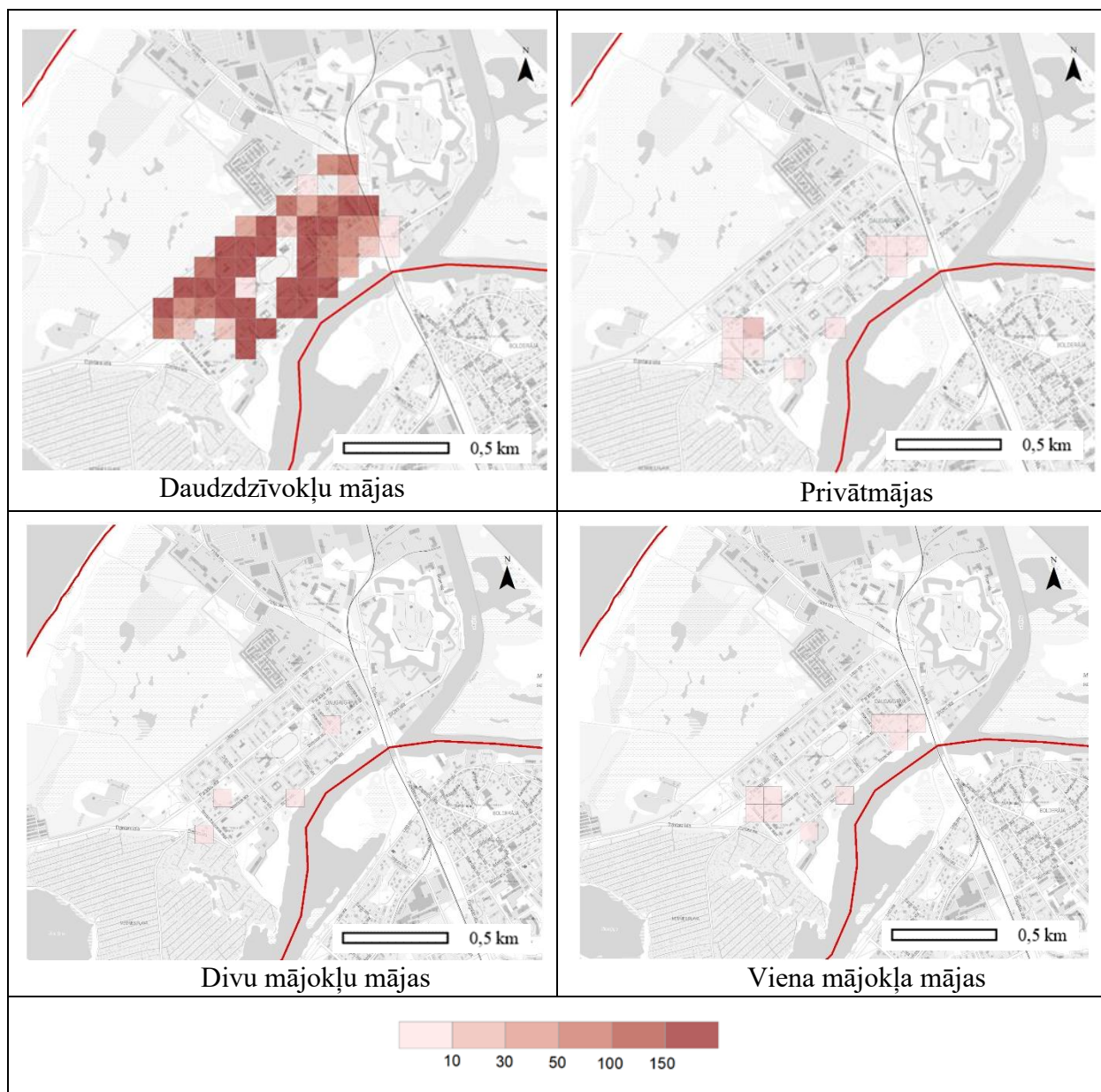
māju atrodas apkaimē ziemeļu daļā, blakus divstāvu un trīsstāvu daudzdzīvokļu ēkām, kas celtas Staļina periodā. Attiecībā uz divu un viena mājokļa mājām, to iedzīvotāju skaits ir salīdzinoši zems. Divu mājokļu mājās dzīvo 369 cilvēki, savukārt viena mājokļa mājās - 535 cilvēki.

5.2. attēls. Iedzīvotāju izvietojums 1ha šūnās pēc galvenajiem dzīvojamās apbūves veidiem Bolderājas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot 2021. gada CSP datus).

Lielākā daļa Bolderājas daudzdzīvokļu māju iedzīvotāju ir vecumā no 50 līdz 64 gadiem, kamēr privātmāju iedzīvotāji ir vecumā no 35 līdz 64 gadiem. Mazākumtautību pārstāvji ir vairākumā gan privātmājās, gan daudzdzīvokļu mājās.

Daugavgrīvā situācija ir līdzīga, bet ar vēl lielāku atšķirību. Gandrīz visi apkaimes iedzīvotāji jeb 7 504 cilvēki (99%) dzīvo daudzdzīvokļu mājās un tikai 62 cilvēki (1%) dzīvo privātmājās.

5.3. attēls. Iedzīvotāju izvietojums 1ha šūnās pēc galvenajiem dzīvojamās apbūves veidiem Daugavgrīvas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot 2021. gada CSP datus).

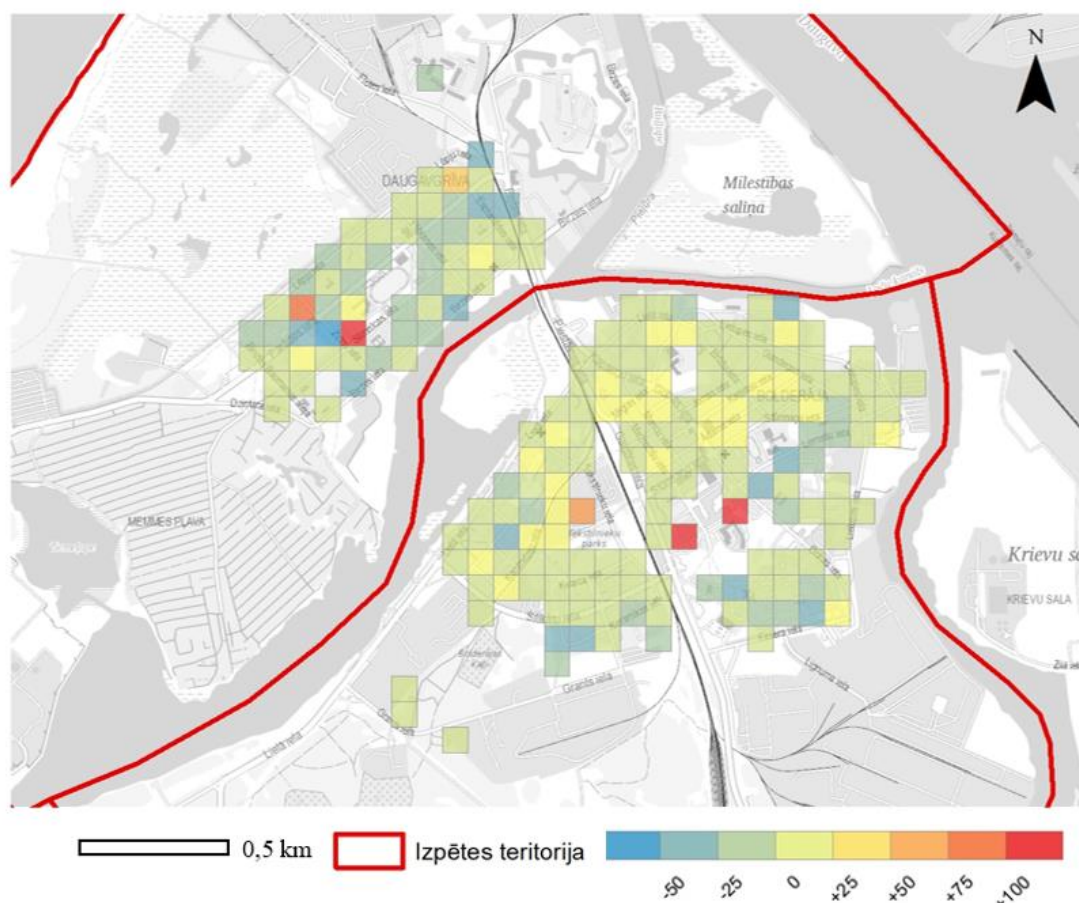
Privātmājās dzīvojošo iedzīvotāju izkārtojums Daugavgrīvas apkaimē izpaužas vietās attālinātas no daudzdzīvokļu ēkām. Vairākums privātmāju atrodas tuvu Birutas Baumanes alejai, Daugavgrīvas mazdārziņu kooperatīvam, kā arī daudzdzīvokļu divstāvu ēkām, kas celtas Staļina laikā. Divu mājokļu un viena mājokļa mājās dzīvojošo iedzīvotāju skaita attiecība Daugavgrīvas apkaimē ir zema. Divu mājokļu mājās dzīvo mazāk par 25 cilvēkiem, savukārt viena mājokļa

mājās - 37 cilvēki. Līdz ar to, apkopojot iedzīvotāju skaitu un to sadalījumu apkaimē, tika secināts, ka gandrīz visi, jeb vairāk nekā 98% Daugavgrīvas apkaimē dzīvojošie iedzīvotāji, dzīvo daudzdzīvokļu mājās. Šie dati liecina par to, ka dominējošais mājokļu tips Daugavgrīvas apkaimē ir daudzdzīvokļu mājas.

Apdzīvoto mājokļu starpība 2011. un 2021. gados Bolderājās apkaimē liecina par to, ka mājokļu pieprasījums tikai palielinās, kā arī tika uzceltas jaunās ēkas, kur ir pieejami tradicionālie mājokļi. Daugavgrīvā situācija ir sliktākā, jo 10 gadu laikā apdzīvoto tradicionālo mājokļu kopskaits palielinājās tikai par 5 mājokļiem, kas liecina par iedzīvotāju kopējā skaita samazināšanos. Analizējot datus par dzīvojamo ēku ar tradicionālajiem mājokļiem vecumu, pirms 1919. gada uzcelto ēku Bolderājā ir 15%, taču Daugavgrīvā to ir 26%. 1919.- 1945. gadā uzcelto ēku ar esošajiem tradicionālajiem mājokļiem Bolderājā ir 29%, bet Daugavgrīvā šis rādītājs ir 23%. 1946.-1990. gadā uzcelto ēku ar tradicionālajiem mājokļiem īpatsvars gan Bolderājā, gan Daugavgrīvā ir zems – 8% un 10%. 1991.-2009. gadā uzcelto ēku īpatsvars Bolderājā un Daugavgrīvā ir vienāds – 23%. Pēc 2010. gada uzcelto ēku ar tradicionālajiem mājokļiem īpatsvars Bolderājā ir 26%, savukārt Daugavgrīvā – 19%. Ekonomikas aktivitātes ziņā, gan Bolderājā, gan Daugavgrīvā, daudzdzīvokļu māju un privātmāju iedzīvotājiem ir līdzīgi nodarbinātības rādītāji. Taču, izglītības un profesionālās kvalifikācijas ziņā, privātmājās dzīvojošie cilvēki ir ar augstāku izglītību un profesionālu kvalifikāciju.

6. IEDZĪVOTĀJU SKAITA UN VECUMSASTĀVA IZMAIŅAS BOLDERĀJĀ UN DAUGAVGRĪVĀ

Iedzīvotāju skaits gan Bolderājas, gan Daugavgrīvas apkaimē pēdējo 10 gadu laikā ir samazinājies. Taču, pat ja kopumā iedzīvotāju skaits samazinās, konkrētas vietas šajās apkaimēs rāda pieaugošu iedzīvotāju skaitu.

6.1. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņu karte laika periodā no 2011. līdz 2021. gadam. (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus)

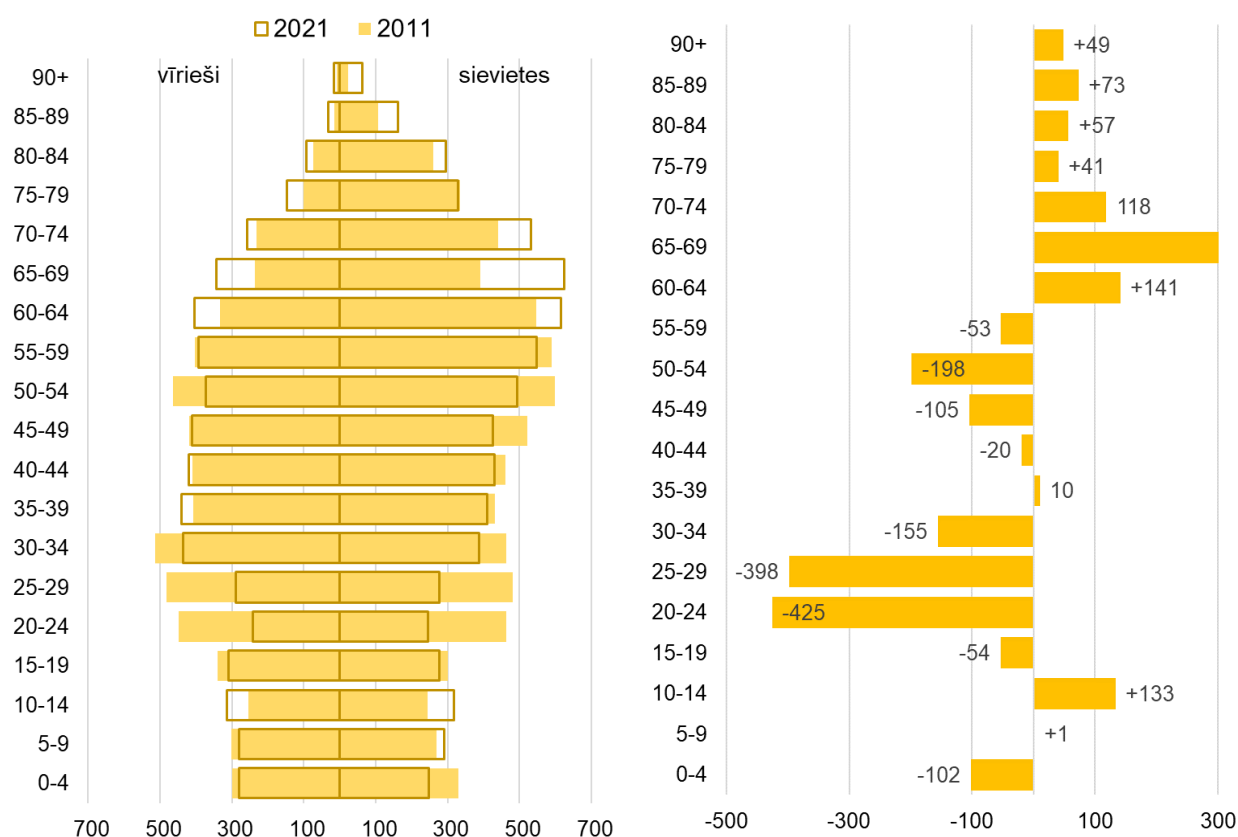
Daugavgrīvas apkaimē pieaugošās iedzīvotāju skaita vietas ir reti sastopamas. Iedzīvotāju palielinājums ir novērots tur, kur tika celtas jaunās privātmājas – Slimnīcas ielā, Birzes ielā, kā arī jau esošajās daudzdzīvokļu mājās Parādes ielā. Citās vietās iedzīvotāju skaits tikai samazinājās. Tas ir saistīts ar to, ka pēdējo 20 gadu laikā apkaimē ir veikta minimāla dzīvojamās platības palielināšana. Tika uzceltas tikai dažas privātmājas un viena daudzdzīvokļu ēka. Arī jauniešu migrācija uz citām apkaimēm un ārvalstīm ir ietekmējusi kopējo iedzīvotāju skaita samazinājumu.

Bolderājas apkaimē situācija nav labāka, bet ir konkrētas vietas, kurās iedzīvotāju skaits ir pieaudzis. Šādas vietas ietver jaunas daudzdzīvokļu ēkas, piemēram, sociālās un pašvaldības mājas Mežrozīšu ielā Bolderājā. Pieaugošā iedzīvotāju skaits ir novērojams arī privātmāju rajonos, jo

Bolderāja piedāvā salīdzinoši zemas zemes cenas. Tomēr, līdzīgi kā Daugavgrīvē, Bolderājas jaunākie iedzīvotāji tendenci migrēt uz centrālākām apkaimēm Rīgā vai ārvalstīs.

6.1. Iedzīvotāju skaita un vecumsastāva pārmaiņas Bolderājā un Daugavgrīvē

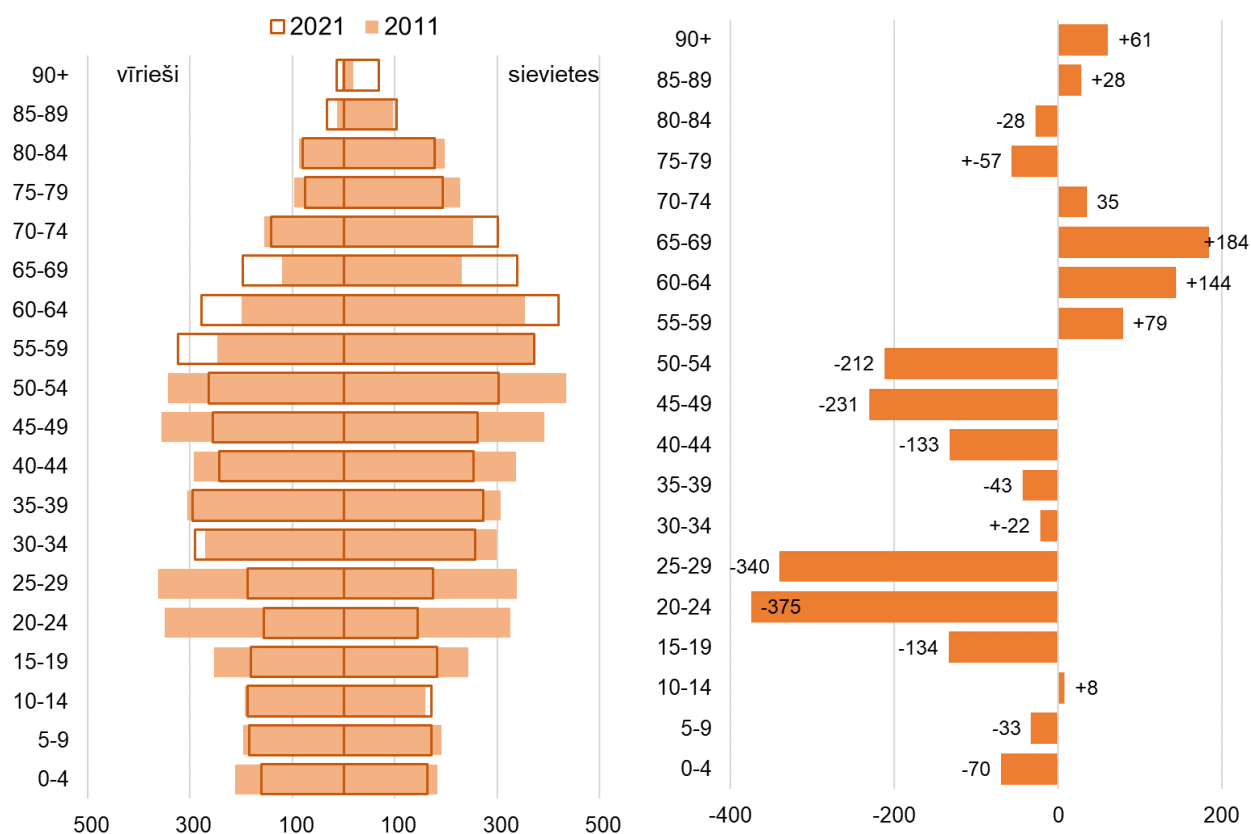
Veicot CSP datu analīzi, darba autore secināja, ka iedzīvotāju kopskaits no 2011. gada līdz 2021. gadam Bolderājā samazinājās no 12 995 līdz 12 233 iedzīvotājiem, kas ir 9%, bet Daugavgrīvē no 9 015 līdz 7 640 iedzīvotājiem, kas ir 8%. Šis demogrāfiskais samazinājums norāda uz ievērojamu iedzīvotāju skaita samazināšanos 10 gada laikā. Taču iedzīvotāju skaita kopējais samazinājums tika novērots vēl agrāk (Nosovs, 2022).

6.2. attēls. Bolderājas apkaimes iedzīvotāju dzimuma vecuma struktūra un tās izmaiņas 2011. – 2021. g. (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus)

Analizējot iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūru Bolderājas apkaimē, tika secināts, ka 10 gadu laikā sieviešu īpatsvars tā arī palika lielāks, salīdzinot ar vīriešu īpatsvaru. Sabiedrības novecošanās tendence kļuva vēl izteiktāka, jo ļoti strauji palielinājās iedzīvotāju skaits vecuma grupās no 60 līdz 90+ gadiem, it īpaši sieviešu vidū. Kā arī izteikti saruka jaunāko cilvēku skaits vecuma grupās no 20 līdz 34 gadiem.

2011. un 2021. gada datu salīdzinājums Bolderājas apkaimē atklāj iedzīvotāju skaita samazinājuma tendences. Lai gan 10-14 gadus vecu vīriešu un sieviešu skaits ir pieaudzis, norādot uz jaunu iedzīvotāju pieplūdumu šajā vecuma grupā. Tomēr, no otras puses, ir novērojams 15-59 gadus vecu iedzīvotāju skaita samazinājums un vecāko cilvēku (60+) strauja palielināšanās, kas pastiprina novecošanās tendenci apkaimē.

6.3. attēls. Daugavgrīvas apkaimes iedzīvotāju dzimuma vecuma struktūra un tās izmaiņas 2011. – 2021. g. (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus)

Analizējot Daugavgrīvas apkaimes iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūru 10 gadu garumā, tika konstatēts, ka iedzīvotāju skaita pieaugums noticis tikai divās vecuma grupās: no 55 līdz 74 gadiem un no 85 līdz 90+ gadiem. Šie dati norāda uz sabiedrības novecošanās procesiem. Turklāt, jaunāko iedzīvotāju, kas atrodas vecuma grupā no 20 līdz 29 gadiem, skaita samazināšanās liecina par zemāku jauniešu paaudžu pieplūdumu apkaimēs. Šī tendence varētu norādīt uz jauniešu došanos prom, meklējot labākas izglītības un nodarbinātības iespējas, kā arī uz dzimstības līmeņa samazināšanos. Novecošanās procesi Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs var radīt vairākus izaicinājumus, piemēram, palielināt sociālās aprūpes un veselības aprūpes pieprasījumu, kā arī samazināt ekonomisko izaugsmi un darbaspēka pieejamību.

6.2. Iedzīvotāju sadalījums pēc dzīvojamās apbūves vecuma

Šajā nodaļā tika apraktīts iedzīvotāju sastāvs un tā izvietojums abās apkaimēs, sadalot dzīvojamo apbūvi pēc celtniecības jeb ekspluatācijā nodošanas periodiem. Daugavgrīvas un Bolderājas apkaimēs iedzīvotāju izkārtojums un daudzdzīvokļu ēku būvniecība ir bijusi dinamiska un atšķirīga atkarībā no konkrētā laika perioda.

Analizējot iedzīvotāju izkārtojumu 1ha šūnās pēc ēku būvniecības periodiem Bolderājas apkaimē, tiek konstatēts, ka pirms 1945. gada celtajās ēkās dzīvo mazs iedzīvotāju skaits, taču to izkārtojums ir vienmērīgs. Šīs ēkas atrodas galvenokārt Bolderājas ziemeļu, ziemeļrietumu un ziemeļaustrumu daļā, un tajās dzīvo 12% no apkaimē dzīvojošajiem, jeb 1 226 iedzīvotāji. Laika posmā no 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās iedzīvotāju izvietojums galvenokārt koncentrējās ap Silikātu ielas, ka arī apkaimes ziemeļaustrumos. Teritorija ap Silikātu ielas tiek uzskatīta par Bolderājas apkaimes guļamrajonu, kurā atrodas dažāda periodā celtās daudzdzīvokļu ēkas. Kopumā šajā laikā celtajās ēkās dzīvo 866 cilvēki jeb 8%. Apkaimes ēkas, kas tika uzbūvētas laika posmā no 1956. līdz 1965. gadam, pašlaik mājvietu nodrošina 796 iedzīvotājiem. Tas ir aptuveni 7% no apkaimē dzīvojošajiem cilvēkiem. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem dzīvo apkaimes ziemeļu un ziemeļrietumu daļā, konkrēti - teritorijās pie Silikātu ielas un Loču kanāla. Iedzīvotāju izkārtojums ir novērojams arī apkaimē esošajos privātmāju teritorijās. Laika posmā no 1966. līdz 1975. gadam Daugavgrīvas un Bolderājas apkaimēs tika uzceltas jaunas dzīvojamās ēkas ar būtiski blīvāku apbūves izkārtojumu salīdzinājumā ar iepriekšējiem laika periodiem. Šajā laika posmā Bolderājas apkaimē tika būvētas Lietuviešu projekta daudzdzīvokļu mājas (sk. 6.4. attēlu), kas atrodas pie Rīgas 33. vidusskolas, kā arī Hruščova valdīšanas laikā projektētas - tipveida padomju laika daudzdzīvokļu ēkas Silikātu un Gaigalas ielu krustojuma apkārtnē (sk. 6.4. attēlu). Šajās teritorijās novērota augsta iedzīvotāju koncentrācija, kopumā šajās mājās dzīvo apmēram 2 172 cilvēki jeb 21%. No 1976. līdz 1995. gadam Bolderājas apkaimē lielākā daļa iedzīvotāju tika izvietota jaunajā guļamrajonā tuvumā rūpnīcai "Latvijas Finieris", kas atrodas pie Finiera un Gobas ielām. Šajā teritorijā tika būvētas 103. sērijas dzīvojamās mājas, kā arī speciāli izstrādātas projektu ēkas un Čehu projektu ēkas (sk. 6.6. attēlu). Silikātu ielas tuvumā uz Tagaras ielas tika būvētas mazģimeņu projekta ēkas. Lemešu ielā tika uzbūvētas Lietuviešu (464. sērija) projektu ēkas. Šajā laikā uzbūvētajās mājās kopumā dzīvo 5 478 iedzīvotāji jeb 52% , kas ir lielākais iedzīvotāju skaits Bolderājas apkaimē. Pēc 1996. gada Bolderājas apkaimes jauno māju būvēšana ievērojami samazinājās. Šajā periodā tika uzbūvētas tikai dažas sociālās daudzdzīvokļu mājas (sk. 6.4. attēlu), divas speciālā projekta ēkas Finiera ielā un vairākas privātmājas. Kopumā, šajā laika posmā uzceltajās ēkās dzīvo 1 212 iedzīvotāji, kas ir 11%.

6.4. attēls. Iedzīvotāju izvietojums 1ha šūnās pēc ēku celtniecības (ekspluatācijā nodošanas) periodiem Bolderājas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus)

Daugavgrīvas apkaimē laikā no 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās iedzīvotāju izvietojums ir ļoti izkliedēts. Vislielākais iedzīvotāju īpatsvars koncentrējās Slimnīcas ielā celtajās divstāvu daudzdzīvokļu mājās (sk. 6.5. attēlu). Kopējais iedzīvotāju skaits 1946. – 1955. gadā celtajās ēkās ir 457 cilvēki, kas ir 6% no visiem apkaimju iedzīvotājiem. No 1956. līdz 1965. gadam Daugavgrīvas apkaimē netika celtas daudz jauno mājokļu, tāpēc arī iedzīvotāju kopskaits šajā periodā celtajās ēkās ir 538 cilvēki, jeb 7%. Šajā laika posmā tika celtas Brežņeva laika projekta ēkas, kā arī šī laika perioda beigās tika iesākti būvniecības darbi Hruščovkas projektos, bet tie tika pabeigti pēc 1965. gada. No 1966. līdz 1975. gadam Daugavgrīvas rajonā tika veikta intensīva jauno dzīvojamo ēku būvniecība, radot būtiski blīvāku apbūvi nekā iepriekšējos laika posmos. Šajā periodā plaši tika uzceltas Hruščovkas – tipiskas padomju laika dzīvojamās ēkas – Lēpju, Zvīņu un Parādes ielās (sk. 5.5. attēlu). Šo teritoriju raksturo augsts iedzīvotāju blīvums. Kopumā šajās ēkās dzīvo 2 398 cilvēki, kas veido 32% no kopējā iedzīvotāju skaita šajā apkaimē. No 1976. līdz 1995. gadam tika intensīvi būvētas jaunas ēkas visā Daugavgrīvas apkaimē. Tika celtas Čehu projekta 12 stāvu ēkas, 103. sērijas projekta ēkas, mazģimeņu projekta ēkas. Kopumā ēkās dzīvo 3 992 iedzīvotāji jeb 53% no kopēja iedzīvotāju skaita, kas ir vislielākais iedzīvotāju īpatsvars Daugavgrīvas apkaimē.

Pēc 1996. gada uzceltajās ēkās dzīvojošo skaits ir tikai 115 cilvēki jeb 2%. Tās ir tāpēc, ka Daugavgrīvas apkaimē pēc 1996. gada tika celtās tikai dažas privātmājas un viena daudzdzīvokļu māja Birutas Baumanes alejā. Analīze parāda, ka Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs iedzīvotāju īpatsvars ir visaugstākais tajās mājās, kuras uzceltas laika periodā no 1976. līdz 1995. gadam. Pēc 1996. gada uzcelto ēku un tajos dzīvojošo iedzīvotāju analīze liecina, ka Daugavgrīvas apkaimē šo ēku un iedzīvotāju īpatsvars ir ļoti mazs. Apkaimē nav raksturīgas jaunbūves un pēdējos gados attīstījušies dzīvojamās apbūves rajoni. Turpretī Bolderājas apkaimē ir vērojamas izmaiņas, kur uzceltas jaunas mājas, tostarp sociālās mājas, kas radījušas ievērojamu iedzīvotāju skaita pieaugumu konkrētās teritorijās.

6.5. attēls. Iedzīvotāju izvietojums 1ha šūnās pēc ēku celtniecības (ekspluatācijā nodošanas) periodiem Daugavgrīvas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

Daudzdzīvokļu ēku piemēri (lauka apsekojumi)

Staļina laika (1946. – 1955. gados celta) ēka Slimnīcas ielā Daugavgrīvē.

Hruščova valdīšanās laika (1955. -1965. gados celta) projekta ēka Keramikas ielā Bolderājā.

Lietuviešu projekta ēka (1966.-1975. gados celta) Lemešu ielā Bolderājā

103. sērijas daudzdzīvokļu ēka (1966. – 1975. gados celta) Birzes ielā Daugavgrīvē

Čehu projekta 9 stāvu ēka (1976. – 1995. gados celta) Finieru ielā Bolderājā

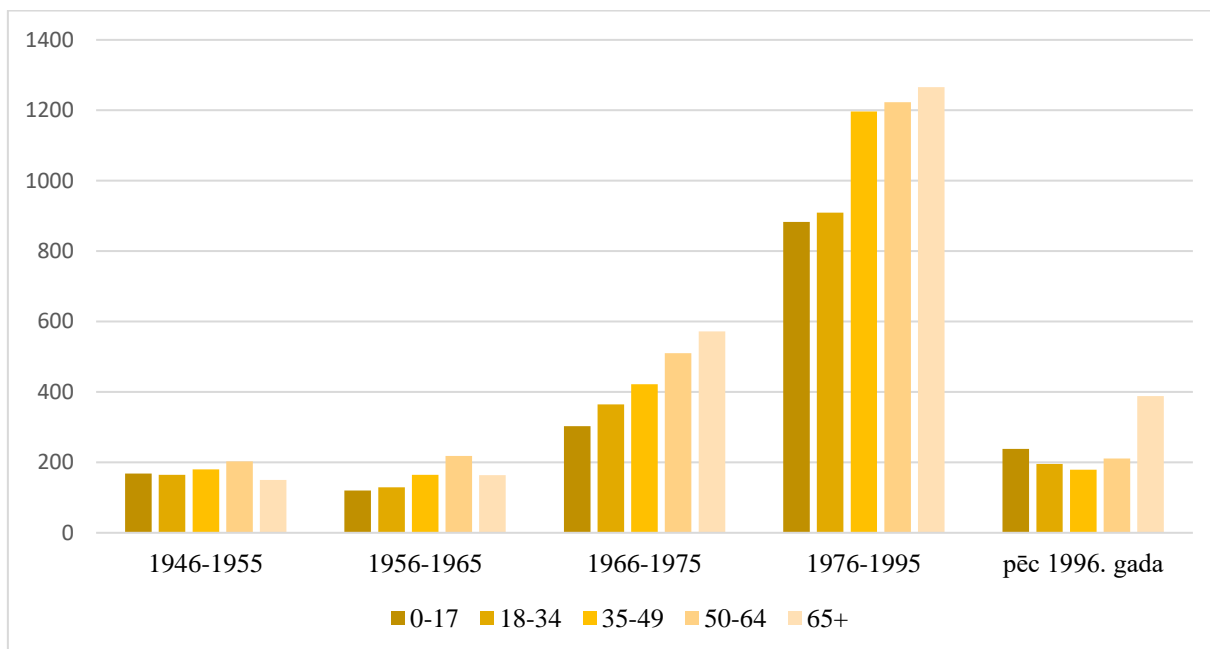
Pēc 1996. gada uzcelta sociālā daudzdzīvokļu māja Mežrozīšu ielā Bolderājā

6.6. attēls. Daudzdzīvokļu ēku piemēri Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs (foto autore M.Barčuka).

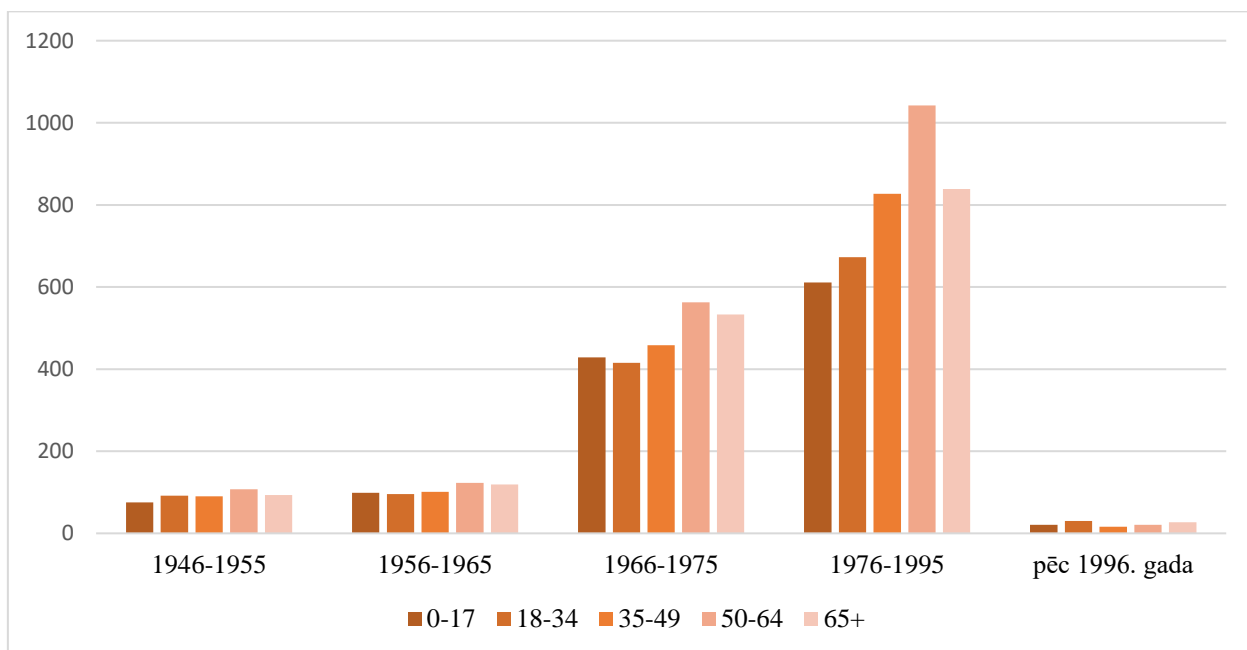
7. IEDZĪVOTĀJU SASTĀVS PĒC DZĪVOJAMĀS APBŪVES VECUMA

7.1. Sociāli demogrāfiskais sastāvs

Vecuma grupas pēc ēku uzcelšanās periodiem

7.1. attēls. Iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Bolderājas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

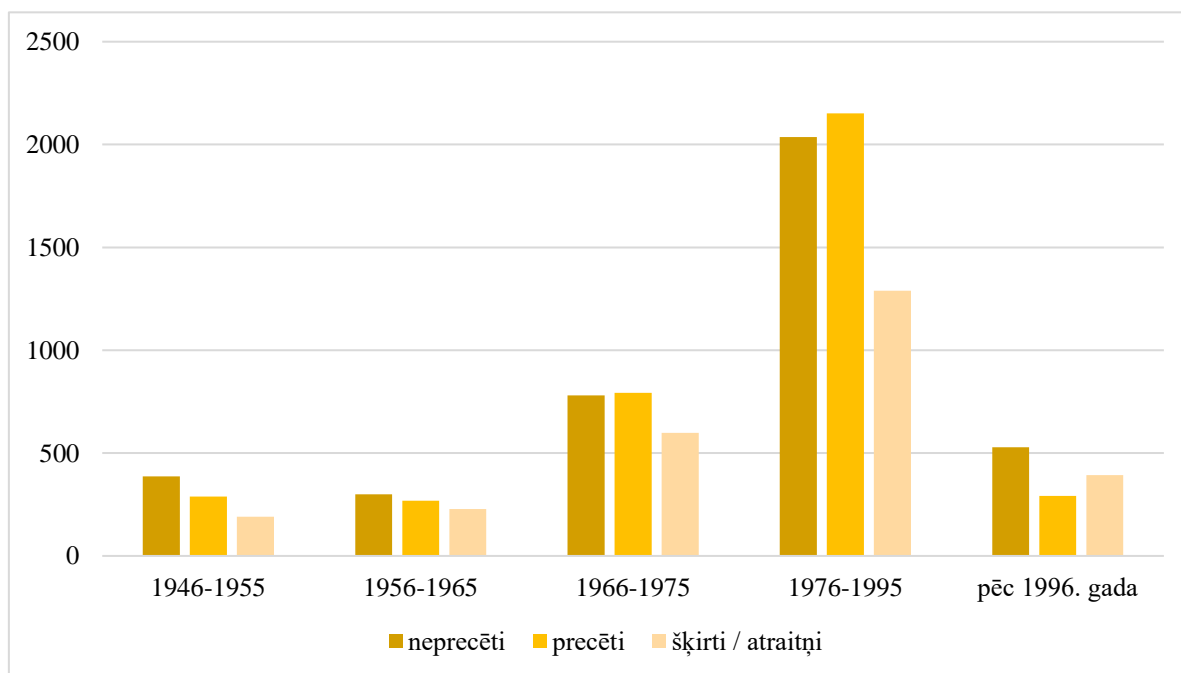
7.2. attēls. Iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Daugavgrīvas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs vislielākais iedzīvotāju skaits koncentrējās ēkās, kas tika celtas no 1976. līdz 1995. gadam. Savukārt viszemākais iedzīvotāju skaits Bolderājas apkaimē ir ēkās, kas tika celtas no 1956. līdz 1965. gadam, bet Daugavgrīvā pēc 1996. gada celtajās ēkās.

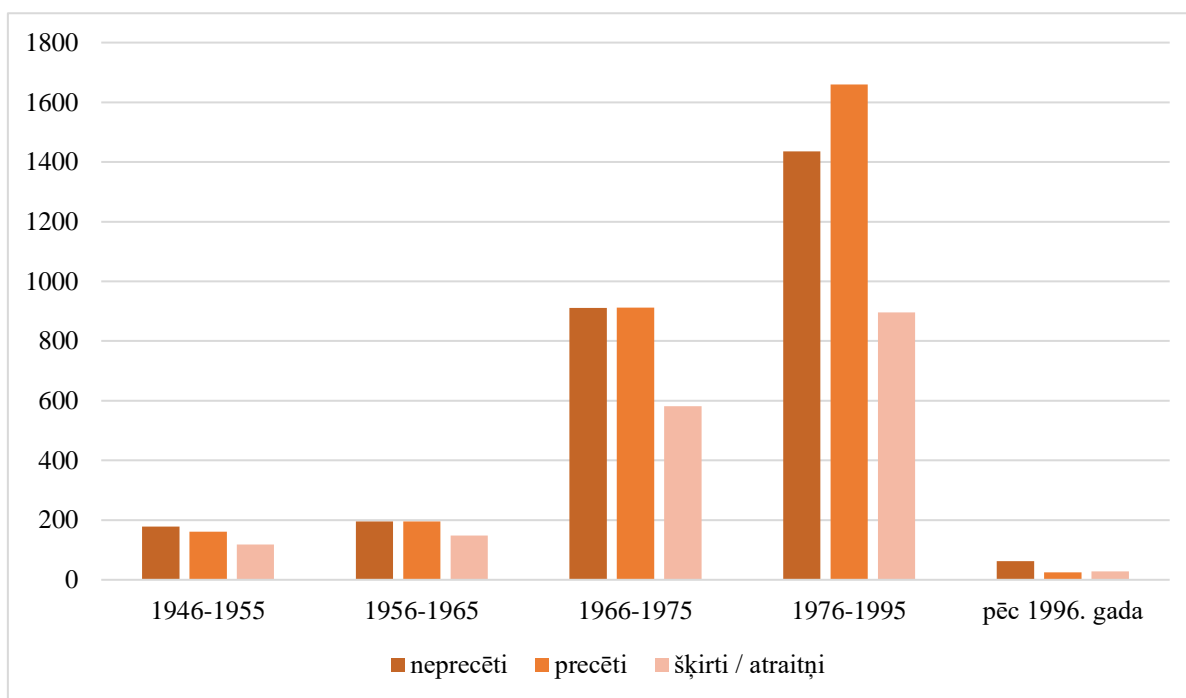
Bolderājas apkaimē dzīvojamās ēkās, kas tika celtas laika posmos no 1966. līdz 1975., 1976. – 1995. un pēc 1996. gada dominē iedzīvotāji vecuma grupā 65+ gadi. Savukārt laika posmos no 1946. līdz 1955. un no 1956. līdz 1965. gadam celtajās ēkās lielākais iedzīvotāju skaits ir 50-64 vecuma grupā. 1956. – 1965., 1966. – 1975., 1976. – 1995. gadu periodos celtajās ēkās zemākais radītājs ir bērnu grupā līdz 17 gadiem. Taču no 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās vismazākais skaits ir 65+ gadu vecumā. Pēc 1996. gada celtajās ēkās vismazākais iedzīvotāju skaits ir 35-49 gadu grupā.

Daugavgrīvas apkaimes dzīvojamās ēkās, kas celtas laikposmā no 1946. līdz 1955. gadam, vairākums iedzīvotāju pieder vecuma grupai no 50 līdz 64 gadiem, bet mazākais skaits ir bērni līdz 17 gadiem. Līdzīga vecuma struktūra ir ēkās, kas celtas laikposmā no 1956. līdz 1965. gadam, un no 1966. līdz 1975. gadam, kur dominē 50-64 gadu vecuma grupa, bet viszemākais iedzīvotāju skaits ir 18-34 gadu vecuma grupā. No 1976. līdz 1995. gadam celtajās ēkās vairākums iedzīvotāju ir vecumā no 50 līdz 64 gadiem, bet mazākais skaits ir bērni līdz 17 gadiem. Savukārt pēc 1996. gada celtajās ēkās lielāko daļu veido 18-34 gadu vecuma grupa, bet mazāko - 35-49 gadu vecuma grupa.

Ģimenes stāvoklis

7.3. attēls. Iedzīvotāju sadalījums pēc ģimenes stāvokļa atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Bolderājas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

7.4. attēls. Iedzīvotāju sadalījums pēc ģimenes stāvokļa atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Daugavgrīvas apkaimē (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

Abās apkaimēs - Bolderājā un Daugavgrīvā – gandrīz visos dzīvojamās ēkas celšanas periodos ir novērojams zems šķirtņu un atraitņu skaits. Šī tendence ir novērota periodos, ieskaitot 1946.-1955., 1956.-1965., 1966.-1975. un 1976.-1995. gados celtajās ēkās. Tas norāda uz stabilu ģimenes struktūru un mazāku šķiršanās līmeni šajās apkaimēs. Tomēr dzīvojamās ēkās, kas tika celtas pēc 1996. gada Daugavgrīvas apkaimē šķirtņu un atraitņu skaits pārsniedz precēto iedzīvotāju skaitu, bet Bolderājā šajā laika posmā celtajās ēkās šķirtņu un atraitņu skaits ir vienāds ar precēto skaitu.

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs, kopumā precēto un neprecēto iedzīvotāju skaits ir līdzīgs. Tomēr, konkrētu laika periodu ietvaros ir novērojamas atšķirības. Laikā no 1946. līdz 1955. gadam, no 1956. līdz 1965. gadam un pēc 1996. gada celtajās ēkās dominē neprecētie iedzīvotāji. Savukārt laikā no 1966. līdz 1975. gadam un no 1976. līdz 1995. gadam celtajās ēkās vairākums iedzīvotāju ir precēti.

Tautība

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946- 1955	1956- 1965	1966- 1975	1976- 1995	pēc 1996. gada
Tautība	Latvieši	28.2	18.0	19.2	17.1	44.3
	Mazākumtautības	66.1	74.9	73.2	76.4	50.4
	Nav norādīts	5.7	7.1	7.6	6.4	5.2

7.1. tabula. Iedzīvotāju sadalījums pēc tautības atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Daugavgrīvas apkaimē % (CSP dati).

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946- 1955	1956- 1965	1966- 1975	1976- 1995	pēc 1996. gada
Tautība	Latvieši	26.3	30.5	25.7	23.1	40.3
	Mazākumtautības	64.5	65.2	68.3	70.4	54.3
	Nav norādīts	9.1	4.3	6.0	6.5	5.4

7.2. tabula. Iedzīvotāju sadalījums pēc tautības atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem Bolderājas apkaimē % (CSP dati).

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs daudzdzīvokļu ēkās, kas celtas visos laikposmos, mazākumtautības pārstāvji ir dominējošie. Tomēr visaugstākais mazākumtautības iedzīvotāju īpatsvars (virs 70%) ir novērots 1976.-1995. gada celto ēku iedzīvotāju starpā. Savukārt, pēc 1996. gada celtas ēkas ir raksturīgas ar lielāko latviešu iedzīvotāju īpatsvaru (virs 40%).

Tautību sadalījuma salīdzinājums starp Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes rāda, ka Bolderājā dzīvo vairāk latviešu, salīdzinājumā ar Daugavgrīvas apkaimi. Tomēr Daugavgrīvā dzīvo vairāk mazākumtautības pārstāvju.

7.2. Sociāli ekonomiskais sastāvs

Ekonomiskā aktivitāte

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946- 1955	1956- 1965	1966- 1975	1976- 1995	pēc 1996. gada
	Nodarbināti	44.6	46.1	44.6	47.4	27.8

Ekonomiskās aktivitātes statuss	Darba meklētāji / bezdarbnieki	4.0	3.0	3.9	3.2	3.2
	Ekonomiski neaktīvi (skolēni, pensionāri u.c.)	51.4	50.9	51.5	49.3	69.0

7.3. tabula. Bolderājas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (CSP dati).

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946-1955	1956-1965	1966-1975	1976-1995	pēc 1996. gada
Ekonomiskās aktivitātes statuss	Nodarbināti	46.8	45.4	45.8	48.4	40.9
	Darba meklētāji / bezdarbnieki	2.0	4.8	3.3	3.3	6.1
	Ekonomiski neaktīvi (skolēni, pensionāri u.c.)	51.2	49.8	50.9	48.3	53.0

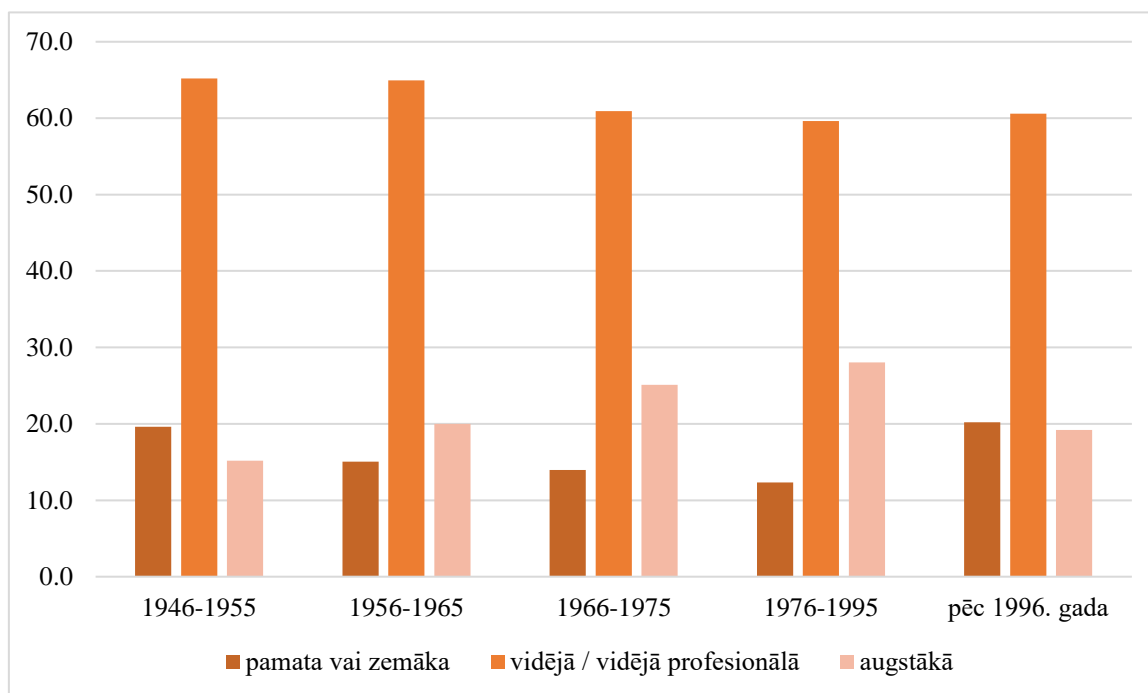
7.4. tabula. Daugavgrīvas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (CSP dati).

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimē ekonomiskā aktivitāte ir līdzīga. Darba meklētāju un bezdarbnieku īpatsvars daudzdzīvokļu ēku celtniecības periodā ir zems, sastādot no 2% līdz 6% iedzīvotāju.

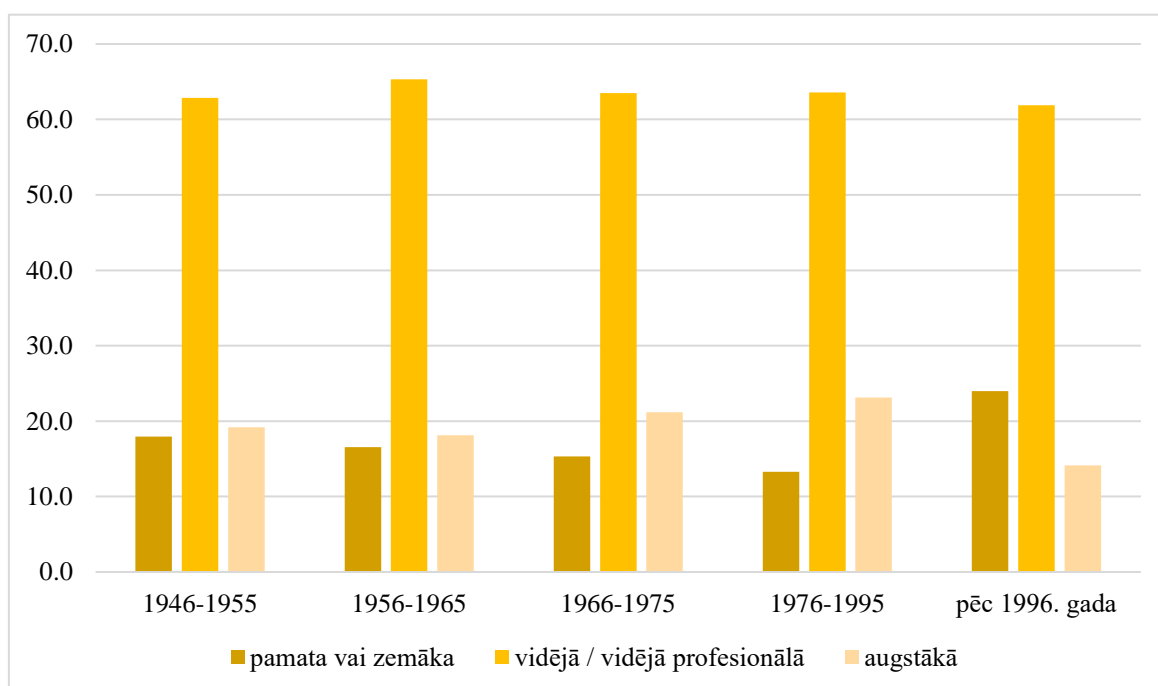
Tomēr Bolderājas apkaimē tika novērots ekonomiski neaktīvu iedzīvotāju pieaugums (69%) ēkās, kas celtas pēc 1996. gada. Līdzīga tendence novērota arī Daugavgrīvas apkaimē, kur šajā laika posmā celtas ēkās ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars ir vislielākais, sasniedzot 53%.

Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars katrā no apkaimes daudzdzīvokļu ēku celtniecības periodiem svārstās no 40% līdz 48%. Izņēmums ir Bolderājas apkaimē pēc 1996. gada celtas ēkas, kur nodarbinātu iedzīvotāju īpatsvars ir tikai 27.8%.

Izglītības līmenis

7.5. attēls. Daugavgrīvas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc izglītības līmeņa atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

7.6. attēls. Bolderājas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc izglītības līmeņa atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (izveidojusi autore, izmantojot CSP datus).

Analīzējot apkaimju iedzīvotāju izglītības līmeni atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanās periodiem, tika secināts, ka dominējošais izglītības līmenis abās apkaimēs ir vidējā vai vidējā

profesionālā izglītība. Gan Bolderājas apkaimē, gan Daugavgrīvas apkaimē katrā no dzīvojamo ēku uzcelšanās periodiem iedzīvotāju īpatsvars ar vidējo izglītību sastāda ne mazāk kā 60%.

Bolderājas apkaimē ēku uzcelšanās laika posmos no 1946. līdz 1955., 1956. – 1965., 1966. – 1975., 1976. – 1995. gadam tajās dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību ir lielāks par iedzīvotāju īpatsvaru ar pamata vai zemāko izglītību. Savukārt pēc 1996. gada celtajās ēkās iedzīvotāju īpatsvars ar pamata vai zemāko izglītību ir lielāks par iedzīvotājiem ar augstāko izglītību.

Daugavgrīvas apkaimē situācija ir nedaudz citādāka. Laika posmā no 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās iedzīvotāju ar pamata vai zemāko izglītību ir vairāk, nekā ar augstāko izglītību. Nākamajos ēku celšanas periodos, 1956. – 1965., 1966. -1975., 1976. -1995. gados iedzīvotāju ar augstāko izglītības līmeni ir vairāk pār zemāko. Pēc 1996. gada uzceltajās ēkās dzīvojošo iedzīvotāju ar zemāko izglītību ir vairāk, nekā ar augstāko izglītību.

Profesionālā kvalifikācija

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946-1955	1956-1965	1966-1975	1976-1995	pēc 1996. gada
Profesionālā kvalifikācija	Augsta (vadītāji, vecākie speciālisti)	14.0	12.1	16.9	16.6	11.0
	Vidēja (pakalpojumu darbinieki)	19.7	20.3	17.5	20.4	14.5
	Zema (vienkāršās profesijas)	66.3	67.6	65.5	63.0	74.5

7.5. tabula. Bolderājas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc profesionālās kvalifikācijas atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (CSP dati).

		Daudzdzīvokļu ēku celtniecības periods				
		1946-1955	1956-1965	1966-1975	1976-1995	pēc 1996. gada
Profesionālā kvalifikācija	Augsta (vadītāji, vecākie speciālisti)	11.7	17.6	18.7	18.8	19.1

	Vidēja (pakalpojumu darbinieki)	15.4	19.3	16.9	21.9	25.5
	Zema (vienkāršās profesijas)	72.9	63.1	64.4	59.3	55.3

7.6. tabula. Daugavgrīvas apkaimē iedzīvotāju sadalījums pēc profesionālās kvalifikācijas atkarībā no dzīvojamo ēku uzcelšanas periodiem % (CSP dati).

Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs dominē iedzīvotāji ar zemo profesionālo kvalifikāciju.

No 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās Daugavgrīvas apkaimē ir vislielākais īpatsvars iedzīvotāju ar zemāko kvalifikāciju, kas sastāda 72.9%. Tajā laikā iedzīvotāju ar vidējo kvalifikāciju ir 15.4% un ar augstāko 11.7%. Savukārt Bolderājas apkaimē tajā pašā perioda radītāji ir augstāki – iedzīvotāju īpatsvars ar zemo kvalifikāciju sastāda 66.3%, ar vidējo 19.7% un ar augstāko 14%.

Daugavgrīvas apkaimē tika novērota tendence, jo jaunāka dzīvojamā apbūve, jo augstāka ir iedzīvotāju profesionālā kvalifikācija. Savukārt Bolderājā tāda sakarība arī ir novērota laika posmos no 1946. – 1955., 1956. – 1965., 1966. – 1975., 1976. – 1995. Taču pēc 1996. gada celtajās ēkās iedzīvotāju ar zemāko profesionālo kvalifikācijas līmeni īpatsvars ir vislielākais – 74.5%, salīdzinot ar citos periodos celtajās ēkās iedzīvotāju ar zemo profesionālo kvalifikāciju īpatsvaru.

SECINĀJUMI

Bakalaura darba mērķis tika sasniegts un pētījumā izvērtēta iedzīvotāju sastāva daudzveidība pēc dzīvojamās apbūves veida Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs. Bakalaura darba galvenie secinājumi apkopoti šādos secinājumos.

- Iepriekš veikti pētījumi Eiropā un Latvijā liecina, ka iedzīvotāju demogrāfiskais un sociāli ekonomiskais sastāvs dažāda veida un vecuma dzīvojamā apbūvē var atšķirties pat vienas pilsētas dažādās apkaimēs.
- Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes demogrāfiskā attīstība liecina par iedzīvotāju sastāva novecošanu. To apliecina iedzīvotāju skaita pieaugums vecuma grupās virs 55 gadiem. Sabiedrības novecošana ietekmē iedzīvotāju sociāli ekonomisko sastāvu.
- Pētījums atklāja, ka Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimes visvairāk zaudē gados jaunus iedzīvotājus vecuma grupā no 15 līdz 29 gadiem. Tas ir skaidrojams ar jauniešu došanos prom no šīm apkaimēm, meklējot labākas izglītības un nodarbinātības iespējas.
- Abās aplūkotajās apkaimēs ir liels mazākumtautību īpatsvars: 66% Bolderājā un 72% Daugavgrīvā. Latviešu un mazākumtautību sadalījums ir atšķirīgs arī dzīvojamā apbūvē, kur lielāks latviešu īpatsvars ir privātmājās un daudzdzīvokļu ēkās, kas celtas līdz 20. gs. 60. gadu vidum. Mazākumtautību augstāks īpatsvars ir jaunākās padomju perioda ēkās.
- Bolderājā ir nedaudz lielāks iedzīvotāju īpatsvars ar pamata vai zemāku izglītības līmeni (16%) nekā Daugavgrīvā (14%), bet vairums iedzīvotāju abās apkaimēs ir ar vidējo vai profesionālo vidējo izglītības līmeni (aptuveni 60%). Daugavgrīvas apkaimē augstākā izglītība ir trešdaļai iedzīvotāju vecumā virs 15 gadiem, kamēr Bolderājā 24%.
- Abās apkaimēs lielākais iedzīvotāju īpatsvars koncentrēts daudzdzīvokļu ēkās. Daugavgrīvā daudzdzīvokļu ēku iedzīvotāji veido 99% no kopējā iedzīvotāju skaita, bet Bolderājā - 93%. Tas ievērojami pārsniedz Rīgas vidējo rādītāju (aptuveni 75%).
- Ievērojama iedzīvotāju daļa abās apkaimēs dzīvo mājokļos, kas uzcelti laikposmā no 1966. līdz 1995. gadam, tomēr Bolderājā ir augsts vēsturisko ēku skaits, kas uzceltas pirms 1945. gada un 1946.-1955. gada periodā. No 1996. gada uzcelto ēku analīze atklāj Daugavgrīvas apkaimes salīdzinoši zemo iedzīvotāju skaitu, bet Bolderājas apkaimē ir novērojama jaunu mājokļu, ieskaitot sociālās mājas, būvniecība, radot iedzīvotāju skaita pieaugumu.

- Laika posmā no 1946. līdz 1955. gadam celtajās ēkās iedzīvotāju īpatsvars Bolderājas apkaimē veido 8%, bet Daugavgrīvas apkaimē 6%. Laika posmā no 1956. līdz 1965. gadam celtajās ēkās iedzīvotāju īpatsvars Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs veido 7%. Abās apkaimēs lielākā iedzīvotāju vecuma grupa ir no 50 līdz 64 gadiem, bet mazākais iedzīvotāju skaits ir vecumā līdz 17 gadiem.
- 1966.-1975. gados celtajās ēkās dzīvo 21% no visiem Bolderājas iedzīvotājiem un 32% no visiem Daugavgrīvas iedzīvotājiem. Bolderājā šī vecuma ēkās dominē gados veci (65+) iedzīvotāji, bet Daugavgrīvā vecumā no 50 līdz 64. Vairākums iedzīvotāju ir precēti. Dominējošā tautība abās apkaimēs – mazākumtautības, taču Daugavgrīvā īpatsvars ir lielāks. Dominē ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji. Dominējošais izglītības līmenis ir vidēja vai profesionālā vidējā izglītība, ka arī dominē zemā profesionālā kvalifikācija.
- 1976.-1995. gados celtajās ēkās dzīvo 52% no visiem Bolderājas iedzīvotājiem un 53% no visiem Daugavgrīvas iedzīvotājiem. Bolderājā šī vecuma ēkās dominē iedzīvotāji vecuma grupā 65+ gadi, bet Daugavgrīvā 50-64 gados iedzīvotāji. Vairākums iedzīvotāju abās apkaimēs ir precēti. Mazākumtautības grupas pārstāvji ir dominējošie abās apkaimēs. Ekonomiski neaktīvo cilvēku ir vairākums Bolderājas apkaimē, savukārt ekonomiski aktīvu iedzīvotāju ir vairākums Daugavgrīvas apkaimē. Dominējošais izglītības līmenis abās apkaimēs ir vidējā vai vidējā profesionālā izglītība. Dominē zema profesionālā kvalifikācija.
- Pēc 1996. gada celtajās ēkās iedzīvotāju īpatsvars Bolderājas apkaimē ir 11%, bet Daugavgrīvā tikai 2% no kopējā iedzīvotāju skaita apkaimē. Jaunākajā apbūvē Bolderājas apkaimē dominē iedzīvotāji vecuma grupā 65+ gadi, bet Daugavgrīvā iedzīvotāji 18-34 gadu grupā. Mazākumtautības grupas pārstāvji ir dominējošie. Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars ir vislielākais, salīdzinot ar citiem ēku celšanas periodiem. Dominējošais izglītības līmenis abās apkaimēs ir vidējā vai vidējā profesionālā izglītība. Abās apkaimēs dominē zemā profesionālā kvalifikācija.
- Daugavgrīvas apkaimē dominē iedzīvotāji vecuma grupā no 50 līdz 64 gadiem. Sieviešu īpatsvars pārsniedz vīriešu par 10%. Vairākums iedzīvotāju ir precēti – 39%, taču neprecēto īpatsvars ir 37%. Pēc tautības Daugavgrīvas apkaimē dzīvo 74% mazākumtautības grupas pārstāvju, taču latvieši sastāda tikai 19%.
- Bolderājas apkaimē dominē iedzīvotāji vecuma grupā 65+ gadi. Sieviešu īpatsvars pārsniedz vīriešu par 8%. Vairākums iedzīvotāju, jeb 39% ir neprecēti, taču precēto īpatsvars ir 36%. Mazākumtautības grupas pārstāvju ir vairākums – 66%, latviešu īpatsvars sastāda 28%.

- Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars Daugavgrīvas apkaimē, kas sastāda 49% no visiem apkaimes iedzīvotājiem pārsniedz ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvaru par 2%. Iedzīvotāju ar vidējo vai vidējo profesionālo izglītību ir vairākums, savukārt ar zemāko vai pamata izglītību – mazākums. Profesionālās kvalifikācijas kontekstā Daugavgrīvas apkaimē dominē iedzīvotāji ar zemu profesionālo kvalifikāciju.
- Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju Bolderājas apakimē ir vairākums, jeb 52%, savukārt nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars ir 44%. Iedzīvotāju ar vidējo vai vidējo profesionālo izglītību ir vairākums, savukārt ar zemāko vai pamata izglītību – mazākums. Pēc profesionālās kvalifikācijas Bolderājas iedzīvotāju vairākums, jeb 65% aizņem zemas profesionālās kvalifikācijas amatus.

IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA

Publicētie materiāli

- Andrusz, G., Harloe, M., Szelenyi, I. 2011. *Cities after socialism: urban and regional change and conflict in post-socialist societies*. John Wiley & Sons.
- Cirtautas, M. 2013. Urban sprawl of major cities in the Baltic States. *Architecture and Urban planning*, 7, 72-79.
- Cirtautas, M. 2015. Changing periphery of the Baltic cities: Lithuanian case. *Journal of architecture and urbanism*, 39(1), 56-69.
- Dekker, K., Van Kempen, R. 2004. Large housing estates in Europe: current situation and developments. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 95(5), 570-577.
- Drémaitė, M. 2019. The exceptional design of large housing estates in the baltic countries. In *Housing estates in the Baltic countries: the legacy of central planning in Estonia, Latvia and Lithuania* (pp. 71-93). Cham: Springer International Publishing.
- Eglīte, P., Markusa, I., Gņedovska, I., Ivbulis, B. 2003. Latvijas iedzīvotāju sastāvs, izvietojums un tā pārmaiņu izredzes XXI gadsimta 1. ceturksnī. *Apcerējumi par Latvijas iedzīvotājiem. Nr. 10.*, Rīga, Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts.
- Eglīte, P., Bērziņš, M., Apsīte-Beriņa, E., Kūle, L., Krišjāne, Z. 2018. Iedzīvotāju skaita dinamika, struktūra un to ietekmējošie faktori. Nikodemus, O., Kļaviņš, M., Krišjāne, Z., Zelčs, V. (red). *Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts*. Rīga, Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds. 488-507.
- Fields, D. J., Hodkinson, S. N. 2018. Housing policy in crisis: An international perspective. *Housing Policy Debate*. 28(1), 1-5.
- Filandri, M., Olagnero, M. 2014. Housing inequality and social class in Europe. *Housing Studies*. 29(7), 977-993.
- Gentile, M. 2019. The rise and demise of the Soviet-made housing shortage in the baltic countries. *Housing Estates in the Baltic Countries: The Legacy of Central Planning in Estonia, Latvia and Lithuania*, 51-70.
- Gober, P. 1992. Urban housing demography. *Progress in Human Geography*. 16(2), 171-189.
- Grava, S. 1993. The Urban Heritage of the Soviet Regime The Case of Riga, Latvia. *Journal of the American Planning Association*. 59(1), 9-30.
- Grossmann, K., Kabisch, N., Kabisch, S. 2017. Understanding the social development of a post-socialist large housing estate: The case of Leipzig-Grünau in eastern Germany in long-term perspective. *European Urban and Regional Studies*. 24(2), 142-161.

- Haase, A., Rink, D. 2015. Inner-city transformation between reurbanization and gentrification: Leipzig, eastern Germany. *Geografie*. 120(2), 226-250.
- Hess, D. B., Tammaru, T. 2019. Housing estates in the baltic countries: The legacy of central planning in Estonia, Latvia and Lithuania (p. 383). *Springer Nature*.
- Hess, D. B., Tammaru, T., Leetmaa, K. 2012. Ethnic differences in housing in post-Soviet Tartu, Estonia. *Cities*. 29(5), 327-333.
- Herfert G., Neugebauer C.S., Smigiel C. 2013. Living in residential satisfaction? Insights from large-scale housing estates in central and Eastern Europe. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*. 104(1), 57-74.
- Hirt, S., Ferenčuhová, S., Tuvikene, T. 2016. Conceptual forum: The “post-socialist” city. *Eurasian Geography and Economics*. 57(4-5), 497-520.
- Kährlik, A., Tammaru, T. 2010. Soviet prefabricated panel housing estates: Areas of continued social mix or decline? The case of Tallinn. *Housing Studies*. 25(2), 201-219.
- Kalm, K., Špačková, P., Sýkora, J., Špaček, O. 2023. Housing estates' trajectories in post-socialist countries: Similarities and differences of Estonian and Czech cities. *Cities*. 135, 104-209.
- Kinossian, N. 2022. Rethinking the post-socialist city. *Urban Geography*. 43(8), 1240-1251.
- Kovács, Z., Farkas, Z. J., Egedy, T., Kondor, A. C., Szabó, B., Lennert, J., Kohán, B. 2019. Urban sprawl and land conversion in post-socialist cities: The case of metropolitan Budapest. *Cities*. 92, 71-81.
- Kovács, Z., Herfert, G. 2012. Development pathways of large housing estates in post-socialist cities: An international comparison. *Housing Studies*. 27(3), 324-342.
- Kovács, Z., Wiessner, R., Zischner, R. 2013. Urban renewal in the inner city of Budapest: Gentrification from a post-socialist perspective. *Urban Studies*. 50(1), 22-38.
- Krišjane, Z., Berzins, M. 2012. Post-socialist urban trends: new patterns and motivations for migration in the suburban areas of Rīga, Latvia. *Urban studies*. 49(2), 289-306.
- Krišjane, Z., Berzins, M. 2014. Intra-urban residential differentiation in the post-Soviet city: the case of Riga, Latvia. *Hungarian Geographical Bulletin*. 63(3), 235-253.
- Krišjāne, Z., Bērziņš, M., Kratovītš, K. 2016. Occupation and ethnicity: Patterns of residential segregation in Riga two decades after socialism. *Socio-Economic Segregation in European Capital Cities—East Meets West*, 287-312.
- Krišjāne, Z., Bērziņš, M., Sechi, G., Krūmiņš, J. 2019. Residential change and socio-demographic challenges for large housing estates in Riga, Latvia. In *Housing Estates in the Baltic Countries* (pp. 225-245). Springer, Cham.

- Krūmiņš, J. 2018. Iedzīvotāju sastāvs un migrācijas iezīmes Rīgas aglomerācijā. *Folia Geographica*. 16(1), 68–72.
- Kubeš, J., Kovacs, Z. 2020. The kaleidoscope of gentrification in post-socialist cities. *Urban Studies*. 57(13), 2591-2611.
- López-Morales, E. 2015. Gentrification in the global South. *City*. 19(4), 564-573.
- Marana, I., Treija, S. 2002. Large housing estates: a challenging space. Challenges and opportunities in housing: new concepts, policies and initiatives. *CIB Publications*. 49–61
- Meuser, P., Zadorin, D. 2015. Towards a Typology of Soviet Mass Housing. *Berlin: DOM*. 145-159.
- Mulder, C. H. 2006. Population and housing: a two-sided relationship. *Demographic research*. 15, 401-412.
- Riekstiņš, J. 2004. *Migranti Latvijā 1944-1989: dokumenti*. Latvijas Valsts arhīvs.
- Rowlands, R., Musterd S., Kempen R. 2009. *Mass housing in Europe: Multiple faces of development, change and response*, Palgrave Macmillan, Hampshire, UK. 2009. 1-19
- Rodríguez-Pose, A., Storper, M. 2020. Housing, urban growth and inequalities: The limits to deregulation and upzoning in reducing economic and spatial inequality. *Urban Studies*. 57(2), 223-248.
- Soederberg, S., Walks, A. 2018. Producing and governing inequalities under planetary urbanization: From urban age to urban revolution?. *Geoforum*. 89, 107-113.
- Szafrańska, E. 2014. Transformations of large housing estates in post-socialist city: The case of Łódź, Poland. *Geographia Polonica*. 87(1), 77-93.
- Szafrańska, E. 2011. Changes in socio-spatial structure of large housing estates on post-socialist Łódź (Poland). *Architecture Civil Engineering Environment*. 4(1), 25-32.
- Temelová, J., Novák, J., Ouředníček, M., Puldová, P. 2011. Housing estates in the Czech Republic after socialism: Various trajectories and inner differentiation. *Urban Studies*. 48(9), 1811-1834.
- Tsenkova, S., Turner, B. 2004. The future of social housing in Eastern Europe: Reforms in Latvia and Ukraine. *European Journal of Housing Policy*. 4(2), 133-149.
- Wiest, K. 2012. Comparative debates in post-socialist urban studies. *Urban geography*. 33(6), 829-849.

Elektroniskie resursi

LR Oficiālās statistikas portāls (LR OSP). 2023. Statistikas tēmas. Iedzīvotāji. Sk. 12.01.2023.

Pieejams <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji>

Arhīva materiāli

Daugavgrīva un Bolderāja arhīva materiālos. 13.-20. gs. 1998. Latvijas Valsts Vēstures arhīvs.

Nepublicētie materiāli

Bolderāja. S.a. Apkaimes. Sk.15.01.2023. Pieejams <https://apkaimes.lv/bolderaja/vesture/>

Daugavgrīva. S.a. Apkaimes. Sk. 15.01.2023. Pieejams <https://apkaimes.lv/daugavgriva/>

Krūmiņš, J. 2022. *Iedzīvotāju skaits Latvijā.* Nacionālā enciklopēdija. Sk. 16.01.2023. Pieejams <https://enciklopedija.lv/skirklis/10754-iedzivotaju-skaits-Latvija>

Marana, I., Zaimiņa, A., Zaķis, V., Luksa, M., Krauze, I., Innusa, R., Puķīte, I. 2004. *Mājoklis Latvijā.* VA Mājokļu aģentūra. Sk. 25.04.2023. Pieejams http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/2004_Gramata_majoklis_Latvija.pdf

Nosovs, V. 2022. *Vispārējās izglītības iespējas un skolas izvēles ģeogrāfija Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs.* Maģistra darbs. Rīgā, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

SIA ARHO. 2006. *Dzīvojamo rajonu apzināšana un inventarizācija Rīgas pilsētā dzīvojamo rajonu atdzīvināšanas (revitalizācijas) projekta ietvaros.* Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments. Sk. 23.04.2023. Pieejams <https://sus.lv/petijumi/dzivojamo-rajonu-apzinasana-un-inventarizacija-rigas-pilseta-dzivojamo-rajonu>

PIELIKUMI

1. pielikums. **Dati par tradicionālajiem mājokļiem un tajos dzīvošajām personām Bolderājā un Daugavgrīvā 2011.-2021. gados.**

Dati par tradicionālajiem mājokļiem un tajos dzīvojošajām personām Bolderājā un Daugavgrīvā
2011.-2021. gados (CSP dati)

			Tradicionālie mājokļi		Tradicionālos mājokļos dzīvojošās personas	
			2011	2021	2011	2021
Bolderāja	Apdzīvoti	Mājokļi ēkās, kas uzceltas pirms 1919. gada	452	401	1096	1214
		Mājokļi 1919. – 1945. gadā uzceltās ēkās	114	98	318	227
		Mājokļi 1946. – 1960. gadā uzceltās ēkās	667	620	1644	1479
		Mājokļi 1961. – 1980. gadā uzceltās ēkās	1990	1938	4767	4229
		Mājokļi 1981. – 2000. gadā uzceltās ēkās	1790	1858	4292	3917
		Mājokļi 2001. – 2010. gadā uzceltās ēkās	215	210	352	381
		Mājokļi 2011. – 2015. gadā uzceltās ēkās	0	286	0	627
		Mājokļi ēkās, kas uzceltas pēc 2015. gada	0	185	0	260

			Tradicionālie mājokļi		Tradicionālos mājokļos dzīvojošās personas	
			2011	2021	2011	2021
Daugavgrīva	Apdzīvoti	Mājokļi ēkās, kas uzceltas pirms 1919. gada	1	1	1	8
		Mājokļi 1919. – 1945. gadā uzceltās ēkās	4	4	12	9
		Mājokļi 1946. – 1960. gadā uzceltās ēkās	250	250	679	594
		Mājokļi 1961. – 1980. gadā uzceltās ēkās	1582	1575	3788	3416
		Mājokļi 1981. – 2000. gadā uzceltās ēkās	1499	1504	3860	3396
		Mājokļi 2001. – 2010. gadā uzceltās ēkās	50	50	156	135
		Mājokļi 2011. – 2015. gadā uzceltās ēkās	0	2	0	4
		Mājokļi ēkās, kas uzceltas pēc 2015. gada	0	1	0	4

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs “Iedzīvotāju sastāva daudzveidība un dzīvojamā apbūve Bolderājas un Daugavgrīvas apkaimēs” izstrādāts LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Marija Barčuka

paraksts

datums

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Zinātniskais vadītājs: asoc. Prof. Māris Bērziņš, Dr. ģeogr.

paraksts

datums

Recenzente: zin. asist. Sindija Balode

Darbs iesniegts Ģeogrāfijas nodaļas lietvedībā

Nodaļas lietvedis

paraksts

datums

Noslēguma darba aizstāvēšanas rezultāti:

Bakalaura darbs aizstāvēts 2022./2023. akadēmisko studiju gala pārbaudījumu komisijas sēdē

.....
gads, datums, mēnesis

protokola nr.

vērtējums

Komisijas sekretāre: Elīna Apsīte-Beriņa

paraksts

datums